

etiam in mysterio Incarnationis occurrunt, nam persona divina incipit de novo terminare, & potest definire terminari, & tamen persona divina est immutabilis, unde videtur eodem modo utraque difficultas resolvenda. Ita vero mysterium Incarnationis explicamus, quod immutabilitas se tenet ex parte personae, omnis vero mutabilitas, & sola, ex parte naturae assumptae; neque necesse est illam perfectionem intrinsecam admitti in persona terminante, quae possit mutari & definire; cuius ratio est, quia adherent Thomistae cum D. Thoma, quod persona terminet ratione sua actualitatis, & non potentialitatis: unde ipsa persona immutat humanitatem, ipsa vero nulla ratione mutatur, quia habet aliquid potentialitatis, & potest alio modo se habere. Idem igitur erit dicendum de actu libero Dei quantum ad substantiam esse omnino immutabilem, & tamen necessarium, mutationem vero, & defectibilitatem se tenere ex parte creaturae productae, quam connotat, neque aliud admittendum esse ex parte actus, quod possit definire; cuius eadem ratio est, quia actus voluntatis divinae non terminat ad immutandas creaturas, quam personalitatem ad terminandam humanitatem: ergo actus voluntatis divinae poterit immediate immutare creaturas, absque eo quod ulla ratio mutetur, aut mutabilis, vel defectibilis sit.

§ III.

Solvantur objectiones.

- 109** **T**ria sunt praecipua argumenta, quae possunt obijci, quae hic breviter solvamus, & ex eorum solutione, facilis erit ad alia omnia, si quae obijciantur, responsio.
- 110** Obijciatur itaque primo ad probandum libertatem debere consistere in aliqua ratione intrinseca superaddita actui necessario. Actus liber, quia liber est, debet posse deficere, cum potuerit non esse: Atqui non potest deficere, nisi consistat in aliqua actualitate, vel ratione intrinseca, distincta ab actu necessario, siquidem repugnat actum necessarium posse deficere: Ergo &c.
- 111** Confirmatur: Constitutum divini decreti liberi, potuit Deo deficere, sub ea ratione, quae ipsum constituit libere volentem creaturas, non potest non esse aliquid intrinsecum: Ergo, &c.
- 112** Respondeo distinguendo Majorem: Actus liber quia liber debet posse deficere, quantum ad entitatem, perfectionem, vel aliam rationem intrinsecam vel secundum illud quod importat in recto, nego. Secundum connotationem, & illud quod dicit in obliquo, concedo. Vel alius terminis: debet posse deficere subjective, vel active, & secundum illud quod se tenet ex parte Dei, nego: Objective, vel passive, & secundum illud quod se tenet ex parte objecti & termini, concedo. Et eadem solutio applicanda est Minoris, & eius probationi. Etenim actus liber non est actus voluntatis divinae secundum substantiam, perfectionem, vel aliam rationem intrinsecam; quia nihil haec sententia quam defendimus intrinsecam Deo admittit, quod non sit necessarium; sed est actus secundum virtutem exercitam, ut habet rationem causalem, & ut creaturas connotat, quod exercitum, vel connotatum dicitur; alterum in recto, & est ipse actus secundum perfectionem actualem intrinsecam, omnino immutabilem, & alterum in obliquo, & est ipse effectus productus, defectibilis: Unde defectibilitas quae hic reperitur, non est exigenda ex parte ipsius actus, sed ex parte solius effectus producti; quavis etiam esse effectus quodammodo referantur in actum, non quidem secundum substantiam, sed virtutem ut exercitam; quia si potuit non esse effectus, potuit actus effectum non producere: sicut actio ut creativa, vel conservativa definiret, si desineret effectus, est tamen nihil intrinsecum actioni deperire: quod idem contingeret personae divinae quae humanitatem Christi terminat; si enim desineret humanitas, desineret terminatio etiam intrinseca, est nihil intrinsecum amittere: quia terminatio nihil aliud est, quam ipsa subsistentia Verbi Divini in recto, ut connotat humanitatem cui unitur in obliquo; etenim in hac sententia quam hic explicamus, non est necesse quod adveniat aliquid intrinsecum, vel pereat, ut adveniat, vel pereat intrinseca denominatio, ut statim ostendimus.
- 113** Ad confirmationem, concedo Majorem, & distinguo Minorem: Quod constituit Deum libere volentem, est aliquid intrinsecum precise, nego: est intrinsecum connotans in obliquo effectum productum, concedo; & sub hac ratione potuit deficere, quia potuit non producere effectum, nec ipsum subinde connotare.
- 114** Obijciatur secundo: Omnis denominatio intrinseca debet provenire ab aliqua forma intrinseca: Atqui denominatio liberi in Deo, est denominatio intrinseca. Ergo debet provenire ab aliqua forma intrinseca: Atqui iterum haec forma non potest esse, nisi aliqua ratio intrinseca; superaddita actui necessario: Ergo, &c. Hac Minor subsumpta probatur; quia forma quae Deum denominat libere volentem, non potest esse ipse actus necessarius, siquidem om-

nis denominatio similis est, & ejusdem conditionis cum forma a qua oritur: Ergo actus necessarius non potest habere, sed solum necessarium volentem denominare.

Respondeo primo Majorem esse absolute negandam, quia interdum potest advenire nova denominatio intrinseca, est nihil intrinsecum adveniat, est sola connotatione aliquid extrinseci: cuius plura exempla afferri possunt. Nam materia prima dicitur habere vel complacentiam formae praeterite, vel desiderium futurae, quae denominationem intrinsecam sunt; & tamen non oriuntur nisi ex connotatione formae quam habuit, vel habitura est: In sententia eorum, qui sunt extra Scholam D. Thoma, & qui non distinguunt relationem a fundamento, fundamentum dicitur intrinsece referri ad terminum, est nihil intrinsecum recipiat, ex eo solum quod terminum connotet; & agens dicitur agens intrinsece, non quod actionem in se recipiat, sed quod eam in passio receptam connotet; & licet in vera sententia agens complementum aliquod virtutis recipiat, a quo denominatur agens effective, attamen non denominatur agens formaliter, nisi ex sola actione, quae tamen non est in ipso, sed in passio. Idem etiam in Deo reperitur, nam Deus dicitur Creator, quia denominatio non potest non esse intrinseca, per solum virtutem activam; sine nova perfectione addita, ut connotat effectus productus; & dicitur etiam habere cognitionem futurorum contingentium intuitivam, sine ulla ratione superaddita, etiam virtualiter distincta; nam scientia visionis & libera, non quidem virtualiter a scientia necessaria & implicitis intelligentiae distinguuntur; quia illa distinctio virtualis non potest oriri ex objecto materiali circa quod versatur scientia visionis. Denique persona divina dicitur intrinsece terminare humanitatem, est nihil intrinsecum est adveniat, ex eo precise quod connotet humanitatem cui unitur. Idem dicendum de actu libero Dei, Deus enim dicitur libere volens creaturas, non quod aliquid intrinsecum recipiat, vel amittat, aut alio modo se habeat, sed quod in se immutabilis creaturas mutet, circa eas versetur, & eas connotet. Sed praeterea.

Respondeo secundo, non desiderari hanc formam intrinsecam, ex qua proveniat denominatio liberi, (quod etiam dicendum est de aliis denominationibus creaturas, videmus, terminantibus) provenit enim ex ipso actu voluntatis active, qui importatur in recto, ut connotat in obliquo effectum productum. Unde concessio primo argumento, distinguo Minorem subsumptam: Actus necessarius non potest denominare Deum libere volentem, ut est necessarius, & versatur circa bonitatem divinam, & secundum perfectionem intrinsecam, secundum se & precise sumptam, concedo. Ut versatur circa creaturas, & eas connotat, nego: sub hac enim ratione non est necessarius, sed liber.

Obijciens tertio: Decretum liberum est Deo ratio cognoscendi creaturas existentes, aut futuras: Sed non secundum rationem intrinsecam, quoad intrinseca necessarium: Ergo quoad intrinseca liberam, ac subinde quae possit deficere secundum intrinseca, non secundum extrinseca solum, & secundum illud duntaxat quod importatur in obliquo.

Respondeo, concessio Majori, distinguendo Minorem: Decretum non est ratio cognoscendi creaturas secundum aliquam rationem intrinsecam necessarium, ut necessaria est precise, concedo; ut versatur circa creaturas, & eas connotat, nego. Decretum ergo liberum duo dicit, ut scilicet explicamus, alterum in recto, & est ipsemet actus secundum rationem intrinsecam, alterum in obliquo, & est creatura, vel existens, vel futura: cum vero illud rectum, scilicet actus voluntatis divinae, obliquum connotet, scilicet creaturam, facile poterit esse ratio cognoscendi creaturam existentem vel futuram.

ARTICULUS V.

An ex eo quod Deus aliquid in tempore velle inciperet, vel a libera voluntate desisteret, physica mutatio inferretur in illo?

Ratio dubitandi, eaque non levis, sumitur ex principiis art. 2. statuti, agendo de constituto divini decreti. Nam, ut ibidem ostendimus, liberum Dei decretum consistit in terminatione intrinseca indefinitibili sub conceptu entitatis, & definitibili solum sub conceptu terminationis: Sed ex nova terminatione divine voluntatis ad creaturas, non sequitur mutatio physica in Deo: quia ut ibidem ostendimus, ad physicam mutationem requiritur transitus de non esse ad esse, seu de esse ad non esse formae intrinsecae: Ergo ex eo quod novum aliquid decretum in tempore Deo adveniret, non sequeretur illam physicam mutari.

Confirmatur: Deus absque physica mutatione potest in tempore denominationem creaturis subire, quavis ista denominatio intrinseca sit, ut communiter docent nostri Thomistae: Ergo similiter, quavis denominatione liberi volentis sit Deo intrinseca, poterit tamen illam absque physica mutatione de novo in tempore suscipere. His tamen non obstantibus

Dico:

120 Dico: Ex eo quod Deus aliquid in tempore velle inciperet, aut a libera voluntate desineret, sequeretur physica mutatio in illo, ac proinde ex immutabilitate divina esse inferretur, non posse libera Dei decreta variari. Ita S. Thomas 1. cont. Gent. cap. 86. de verit. qu. 23. art. 4. ad 5. & in hac quae. art. 2. in quibus locis, & alibi saepe, docet Deum ex necessitate velle creaturas, non absolute, sed ex suppositione, ratione sine immutabilitate. Et art. 7. ex immutabilitate Dei colligit non posse Dei voluntatem incipere velle in tempore. Quae etiam ratione utitur D. Augustinus lib. 12. Confess. cap. 5.

121 Probatur ergo conclusio ratione D. Thomae hic art. 7. ad hanc formam redacta. Quod voluntas divina incipiat aliquando velle de novo, aut a volitione desinat, solum provenire potest, vel ex hoc quod incipiat sibi esse conveniens & bonum, quod bonum & conveniens non erat, vel ex hoc quod de novo ut bonum cognoscit, quod prius ut tale non cognoscebat: primum arguit physicam mutationem in divina substantia, secundum in ejus cognitione: Ergo sequitur physica mutatio in Deo, ex eo quod aliquid incipit in tempore velle, aut a libera volitione desinat. Major ex eo videtur certa, quod voluntas versatur circa bonum cognitum tamquam circa proprium objectum: Ergo novitas volitionis, aut ex boni novitate, aut ex novitate cognitionis ejus debet provenire. Minor pro secunda parte supponitur ex dictis in Tractu de scientia Dei: pro prima vero illam explicat, & ostendit D. Thomas exemplo illius cui incipit esse conveniens ad ignem sedere, cum tamen prius discovens ensens esset: quod non alimide provenit, nisi quia mutatus est de calido in frigidum. Homini etiam irato, bona videtur inimici vindicta, cui tamen jam pacato, discovensens apparet.

122 Dices, falsam esse Majorem, nec in illa numerari omnes causas ob quas potest voluntas incipere velle quod antea volebat, vel nolle quod volebat: potest enim id contingere ratione libertatis, bono invariato, & cognitione illius: ut contingit in nobis, qui bono cognito, & voluntate proposito, possumus ratione libertatis illud amare vel non amare.

124 Sed contra: Licet imprudens voluntatis mutatio (qualis in nobis saepe contingit) absque novitate boni, & cognitionis ejus possit evenire, illa tamen quae secundum prudentiam debet fieri, non nisi bono, aut illius cognitione variata, potest contingere: Ergo supposita, ut debet supponi, summa Dei prudentia in volendo, omnes causas assumptit D. Thomas; & consequenter ex variatione decretorum in Deo, recte inferri physicam ejus mutationem.

125 Secundo probatur conclusio alia ratione fundamentali: Ut denominatio libere volentis incipiat de novo, necessarium requiritur, aut variatio intrinseca in entitate voluntatis divinae, aut novitas & variatio in objecto: Atqui in objecto volitionis liberae, prout est objectum ejus, nequit esse novitas, aut variatio in tempore: Ergo necessarium requiritur variatio intrinseca in entitate libera volitionis. Major videtur certa, Minor autem fluatur primo: Bonitas creata non terminat volitionem divinam, ut existens in propria mensura, sed ut existens in aeternitate: At ut in aeternitate contenta, nullam accipit variationem aut successiorem, cum aeternitas sit invariabilis & nota simul, ut ostendimus in Tractu de scientia Dei disp. 4. art. 7. Ergo ut objectum volitionis divinae, nullius variationis est capax. Secundo, bonitas creata est objectum volitionis liberae, ut cognita a Deo: Atqui omnis bonitas creata in tempore existens, ab aeterno est cognita a Deo, nec potest in tempore de novo cognosci, ut paulo ante dicebamus: Ergo ut esse objectum volitionis Dei liberae, nequit variationem suscipere.

126 Ex dictis patet responsio ad rationem dubitandi initio proposito, & dupliciter enim ad illam responderi potest. Primo juxta primam rationem D. Thomae, distinguendo Minorem: ex nova terminatione ad creaturas, non sequitur physica mutatio, a priori, & tamquam ex forma immutante, concedo Minoram: a posteriori, & argutive, & ratione illius quod praesupponit, nego Minorem, & consequentiam. Itaque juxta hanc solutionem, ex eo quod in tempore Deus velle inciperet, non inferretur physica mutatio, quae per decretum fiat tamquam per formam immutantem, sed quae praesupponitur necessario facta, vel in substantia, vel in cognitione divina. Cum enim, ut supra arguebamus, divina voluntatis mutatio fieri non possit, nisi vel ex eo quod objectum incipiat esse bonum, vel incipiat ut tale cognosci, & neutrum possit de novo contingere, absque physica mutatione; hinc est quod ex variatione decreti in tempore, inferatur physica mutatio in Deo; non a priori, & quae fieri debeat per decretum, ut formam immutantem, sed a posteriori, & ratione illius quod ad mutationem prudentem decreti debet necessarium supponi.

127 Secundo responderi potest, consequenter ad secundam rationem, negando Minorem; quia non stat in tempore superaddi de novo divinae voluntati terminationem liberam, sub conceptu terminationis, nisi insuper ei addatur nova

Theol. Genet. Tom. I.

actualitas, & consequenter nisi mutetur physice. Rationem supra adduximus, quia nempe terminatio libera ad creaturas, nequit incipere in tempore in voluntate divina, nisi vel ad novitatem objecti, vel ad variationem entitatis actus: cumque in objecto nequeat esse novitas, quae terminat prout in aeternitate contentum, in qua nulla est variatio vel successio, consequens fit quod debeat necessario intercedere novitas in entitate actus, ut in tempore incipiat in Deo libera terminatio ad creaturas.

Ex quo patet responsio ad confirmationem, concessio enim Antecedente, neganda est Consequentia, & paritas. Ratio discriminis est, quia denominatio creaturis sumitur ab actu voluntatis vel intellectus divini, ut actualiter transiente, & connotante objectum, prout in propria mensura existens; cum autem objectum, prout in propria mensura, incipiat in tempore, consequens fit quod absque novitate in entitate actus, possit denominatio libera volentis, non connotat objectum prout in propria duratione, sed prout in mensura aeternitatis contentum, in quo prout sic novitas esse nequit; ac proinde nec denominatio volentis de novo, nisi entitas actus in seipsa varietur.

DISPUTATIO IV.

De Voluntate Dei Antecedente & Consequente.

Celebris est divisio voluntatis Dei in Antecedentem & Consequentem, quam Theologi a Damasceno, qui primus eam in Scholis induxit accepturum; & circa illam plures occurrunt difficultates, & graves controversiae, quae his temporibus inter Thomistas & Modernos agitari solent, & quas sequentibus articulis exacte discutimus, ac resolvemus.

ARTICULUS I.

Quid sit voluntas antecedens & consequens, bonitatis & signi?

§ I.

Prima pars quaesiti resolvitur.

Licet omnes Theologi unanimi consensu hanc divisionem recipiant cum D. Thomae hic art. 6. ad 1. illam tamen eodem modo non explicant, nec intelligunt. Moesta enim, Vasquez, Lessius & alii Recentiores communiter, docent voluntatem illam in Deo dici antecedentem, quae antecedit nostrum consensum, & provisionem meritorum, vel demeritorum: consequentem vero, illam quae supponit consensum liberi arbitrii, & praescientiam meritorum, vel demeritorum. Thomistae autem cum S. Doctore existimant, voluntatem antecedentem esse illam, quae aliquid amatur consideratum solum secundum se, & ut praesentem vero illam quae terminatur ad res secundum omnes circumstantias in particulari, ut in executione, & parte rei ponenda.

Dico ergo primo: Voluntatem Dei non dici antecedentem, ex eo quod quod antecedit consensum nostrum, aut praescientiam meritorum, vel demeritorum, & consequentem ex eo quod quod consensum, & merita aut demerita voluntatis humanae, ut a Deo praevista supponat.

Probatur prima pars: Cum voluntas Dei consequens sit efficaci, & causa nostri consensui, ut ostendimus dispositione sequenti, illum antecedit, prioritate saltem naturae & causalitatis, nam omnis causa est hoc saltem modo prior suo effectu: unde si voluntas Dei diceretur antecedens ex eo quod nostrum consensum, & liberam nostrae voluntatis determinationem antecedit, voluntas Dei efficaci, & consequens, deberet etiam vocari antecedens, & sic membra hujus divisionis confunderentur: At hoc non est dicendum: Ergo nec illud.

Confirmatur efficaciter: Voluntas illa antecedens, ex D. Thomae est voluntas solum secundum quid, & inefficax, sive velleitas quaedam, ut loquitur S. Doctor: Ergo non potest esse voluntas illa antecedens quam admittunt Adversarii, cum illa sit, quantum est ex parte Dei, efficacax, & voluntas simpliciter.

Secunda pars etiam fluatur: *Predestinatio includit voluntatem salutis, non solum antecedentem, sed etiam consequentem*, ut ait S. Thomas in 1. ad Annibal. dist. 46. quaest. unica art. 2. ad 1. Sed predestinatio non supponit praescientiam meritorum, ut cum eodem S. Doctore tractatu sequenti ostendimus: Ergo voluntas consequens non est illa quae supponit praescientiam meritorum. Utraque pars magis patet ex dicendis conclusione sequenti.

Dico secundo: Voluntatem antecedentem esse illam quae versatur circa objectum, ut non veltum omnibus circumstantiis

Q 3

adhuc media efficacia ad conservationem meritum, im-
pugnante tempellate, & ea tamen respueret, vel negligere-
ret, non conferetur habere voluntatem veram & sinceram
de illorum conservatione. Deus autem est causa gene-
ralis, & universalis provisor, qui non solum debet in-
tendere & procurare bonum particulare aliquorum homi-
num, sed etiam bonum generale totius universi, & per-
mittere quod aliqui creatura deficient, & frustrentur suo
fine: quare licet non conferat omnibus media efficacia ad
salutem, habet tamen veram & sinceram voluntatem illos
salvandi, quamvis inefficacem & conditionatam, modo
articulo sequenti explicando.

84. Obijces ultimo: Voluntatis signi non est formaliter in
Deo, sed solum metaphorice: Atqui voluntas antecedens
salvandi omnes homines, est voluntas signi: Ergo non est
in Deo formaliter. Major constat ex supra dictis: Minor
probat ex D. Thoma opusculo de praesentia & prede-
stinatione, cap. 6. ubi ait: Deus dicitur velle aliquid dupli-
citer: uno modo proprie, & sic dicitur velle aliquid cuius
voluntas vere in eo est, quod sibi complacet, & hoc dicitur
voluntas beneficii, quae semper in omnibus infallibiliter im-
pletur, & de hac loquitur Scriptura. Isaia 46. Omnis volun-
tas mea facta est. Alio modo dicitur velle aliquid metaphorice,
id est per similitudinem, eo quod ad modum volentis se ha-
bet, in quantum precipit, consulit, prohibet, vel permittit
aliquid; & hoc dicitur voluntas signi, quae non semper im-
pletur, de qua dicit Apollolus 1. ad Timoth. 2. Qui vult
omnes homines salvos fieri, cum tamen omnes salvos non fiant,
sed multi damnentur.

85. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cu-
jus probationem, in primis dico opusculum illud non esse
D. Thoma: quod mihi fuisse tria. Primum est, illud
inter alia opuscula non inveniri. Secundum, in Romana
editione, quae alii est praefenda, tale opusculum in illius
operibus non haberi. Tertium, quia D. Thomas sibi ma-
nifeste contradicere, cum apertissime doceat locis supra
relatis, voluntatem de salute omnium hominum, non esse
voluntatem signi, sed beneficii.

86. Secundo responderi potest, talem voluntatem referri
posse, vel ad voluntatem signi, vel ad voluntatem bene-
ficii, secundum diversas consideraciones. Prout enim
denotat actum divinae voluntatis formaliter in Deo exis-
tens, voluntas beneficii dicitur: quatenus vero ali-
quo signo exteriori manifestatur, voluntas signi appo-
llatur ut explicat S. Doctor super cap. 1. Epistolae ad Ti-
moth. lect. 1. his verbis: Velle ponitur quandoque pro volun-
tate beneficii, quandoque pro voluntate signi. Pro vo-
luntate signi quis vult salvare omnes, quia omnibus propolitis se-
lucis praecipit, consulit, & remedia. Pro voluntate bene-
ficii, sic exponi potest quatuor modis. Et. Unde quoad S.
Thomas in praedicto opusculo de praesentia & predesti-
natione asserit quod voluntas illa, qua Deus vult omnes
homines salvos fieri, est voluntas signi; per hoc non ex-
cludit, quin fit etiam voluntas beneficii: nihil enim
prohibet (ut supra ex eodem sancto Doctore ostendimus)
de eodem secundum diversas consideraciones, esse volun-
tatem beneficii & signi.

ARTICULUS IV.

An voluntas antecedens salvandi omnes homines sit conditi-
onata, & expectans consensum & determinativam
voluntatis humanae?

Partem affirmativam tenent communiter Recentiores
cum Molina, asserentes voluntatem Dei antecedentem,
dici conditionatam, eo quod dependet a consensu
liberi arbitrii, tamquam a conditione quam expec-
tat, & ex cuius defectu redditur inefficax, ac fru-
stratur suo effectu.

Addunt aliqui, quod si Deus voluntate absoluta & per
se efficaci, vellet salvare homines, eorum libertas destrue-
retur, quia ex illa induceretur necessitas antecedens, li-
berati contraria. Unde Petavius tom. 1. lib. 10. cap. 3.
doceat, Deum erga omnes homines quadam voluntatis pro-
pensione ferri, ut eos salvos ac beatos vellet, & quidem
efficaci quantum est ex se, non tamen absoluta & condi-
tionata experte voluntate, sed ad talem conditionem im-
plicata, si & ipsi consentire voluerint.

87. Hae tamen sententia, & hic modus explicandi volun-
tatem antecedentem, displicet omnibus Divi Augustini &
S. Thoma Discipulis, qui cum utroque sancto Doctore
constantissime asserunt, voluntatem Dei esse de se effica-
centem: illamque non expectare, sed causare consensum &
determinationem liberi arbitrii creati, ut fatis ostendimus
disputatione sequenti, ubi agemus de divinarum decreto-
rum efficacia & causalitate. Unde fit

Conclusio negativa statuitur, & variis autoritatibus &
rationibus susceditur.

Deo scitur, Voluntatem antecedentem salvandi om-
nes homines, non dici conditionatam, ex eo quod
pendet a consensu voluntatis humanae: tamquam a con-
ditione quam supponat, vel expectet a libero arbitrio.
Sed quia importat actum conditionatum, quod Deus vel-
let salutem omnium hominum, nisi hoc repugnaret ordi-
ni suae providentiae, & nisi ex hoc impediretur bonum
universale iustitiae, & manifestatio gloriam attribu-
torum.

Conclusio sic explicata probatur primo ex D. Thoma
supra relato in 1. dist. 46. q. 1. art. 1. ad 2. ubi ait: Vo-
luntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est im-
perfectio ex parte voluntatis divinae, sed ex parte volentis,
quod non accipitur cum omnibus circumstantiis, quae exigunt
ad verum ordinem in salutem. Quibus verbis aperte
doceat, voluntatem antecedentem non dici conditionatam,
eo quod pendat tamquam a conditione a consensu & de-
terminatione liberi arbitrii, ut asserunt Recentiores, sed
quia attingit suum objectum, scilicet salutem hominum,
ut praesentiam a circumstantiis particularibus: manifestatio-
nem scilicet suae iustitiae, pulchritudinem universi, &c. seu
quia illam vellet, nisi tales consideraciones obstant.
Idem docet in 1. ad Timoth. cap. 2. lect. 1.

Probat secundum conclusio ex Augustino 4. contra Ju-
lianum cap. 8. & in Enchiridio cap. 25. & 27. ubi ait:
Multi salvos non fiunt, non quia ipsi nolunt, sed quia Deus
non vult, quod absque ulla controversia manifestatur in par-
vulis. Quibus verbis non solum clare docet nostram con-
clusionem, sed etiam efficacem infirmat rationem ad illam
demonstrandam. Nam voluntas antecedens (ut com-
muniter docent Theologi contra Vasquez) comprehendit non
solum adultos, sed etiam parvulos sine baptismo decedentes:
Sed talis voluntas, prout se extendit ad parvulos,
non potest dici conditionata, si ipsi velint, ut constat,
cum illi non habeant usum rationis & liberi arbitrii. Nec
etiam si parentes eorum velint eos baptizari, aut eorum
baptismo non ponant impedimentum. Tum quia baptis-
mus, pueris in utero materno decedentibus, humana di-
ligentia applicari non potest, cum in tali statu non pos-
sint subijci operationi ministrorum Ecclesiae, ut docet S.
Thomas 3. p. q. 68. art. 11. Tum etiam, quia ut ait Au-
gustinus de dono persever. cap. 12. Quod dicitur quod par-
vulus aliquando antequam illi per ministrum baptismus
succurrat fuit expressus: plurimque enim sustinuitis parentibus,
& parvis ministris, ut baptismus parvulo datur, Deo
tamen volente non datur. Et lib. 6. contra Ju-
lianum cap. 5. Aliquando inquit, adoptat in filium, quem
formas in utero immundissima femina: & aliquando non
vult esse filium suum: quem formos in utero filia sua. Il-
le quippe ad baptismum nescio qua provisione pervenit, iste
repentina morte non pervenit. Aequae ita Deus in cuius po-
testate sunt omnia, facit esse in Christi consorcio, quem for-
mavit in diaboli domicilio: & non vult esse in regno suo,
quem formavit in templo suo. Similia habet Epistolae 105.
& 107. de gratia & libero arbitrio cap. 28. de natura & gra-
tia, cap. 27. & alibi: Ergo, &c.

Probat tertio conclusio: quia Pelagius in commen-
tario horum verborum Apolloli, Deus vult omnes homines
salvos fieri, eodem modo illa exponit quo Recentiores:
ait enim, Deum velle omnes homines salvos fieri, si ipsi ta-
men vocanti Deo consensive voluerint. Eandem interpreta-
tionem adhibet Julianus eius Discipulus, ut refert D.
Augustinus lib. 4. contra eumdem Julianum cap. 8. his
verbis: Sed ponit Apollolus testimonium, & ab eo dicit
pulsantibus aperiri, qui omnes homines vult salvos fieri, &
in agnitionem veritatis venire: ut videlicet intelligamus, de-
cedentibus vobis, ideo non omnes homines salvos fieri, & in agni-
tionem veritatis venire, quia ipsi nolunt petere, cum Deus
vellet dare; nolunt quare, cum Deus vellet ostendere; nolunt
passive, cum Deus vellet aperire.

Idem docebat Semipelagianii, ut colligitur ex Epi-
stolis Prosperi & Hilarii ad Augustinum, & fatetur Pe-
lagius de Theolog. dogmat. tom. 1. lib. 9. cap. 16. his ver-
bis: Petrus Diaconus in Epistola ad Vulgencium de Incarna-
tione & gratia Christi, Semipelagianorum rationem refellit,
agentium Deum velle omnes homines salvos fieri, sed et-
iam voluntate fieri non salvorum. Unde Beatus Remi-
gius Archiepiscopus Lugdunensis, in libro de tribus Episto-
lis, postquam tres expositiones quas adhibet Augu-
stinus praedictis verbis Apolloli reulit, loquens de quar-
ta, quae est Damasceni, sic ait: In quarto autem modo
illud sine dubio cavendum est, quia & occasione Pelagian-
na pronuntiat praesertim, quia Deus ut salvos homines, huma-
nas expectare asserit voluntates. Idem asserit Magister sen-
tentiarum in 1. dist. 46. ubi dicit quod occasione ho-
rum verborum Apolloli, Deus vult omnes homines salvos
fieri,

De voluntate Dei Antecedente &c.

fieri, multi a veritate deviantur, dicentes Deum multos
fieri velle qui non fiunt.

Respondent Adversarii: Pelagianus & Semipelagianus
in hoc errant, quod asserunt omnes homines salvos fieri,
si ipsi velint, voluntate naturali, & praecedente gra-
tiam: esse autem Catholicam doctrinam, & praecedente gra-
tiam omnes homines salvos fieri, si ipsi velint voluntate
preparata per gratiam, quamvis talis gratia subdatur li-
bero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum, & illius
applicationem & determinationem expectet, ut in actum
determinationem exeat.

91. Sed contra primo: Pelagius in tertio saltem statu suae
haeresis, admittit gratiam internam illuminantem, & mo-
raliter excitantem, ut aperte colligitur ex Augustino in
libro de gratia Christi capite 7. ubi sic Pelagium loquentem
inducit: Adjuvat enim nos Deus, dum cordis nostri
oculos aperit, dum nobis ne presentibus corporem, futura de-
monstret, dum diaboli pavidis insidias, dum nos multiformis,
& ineffabili dona gratiae celestis illuminat, cap. 10. eisdem libri ait idem Pelagius: Operatur Deus
in nobis velle quod bonum est, velle quod sanctum est, dum
nos terrenis cupiditatibus deducit, multorum more animalium,
inanimato presentia diligentes, suae gloria magnitudine,
& promiorum pollicitatione succendit, dum revelatio sen-
sentiae in desiderium Dei, suscipit suscipiat volun-
tatem. Dum nobis (quod tamen alibi negare non metuit)
suadet omne quod bonum est. Ergo quando Pelagius &
Julianus dicebant, velle Deum omnes homines salvos
fieri, si ipsi velint, aut consentiant, non loquebantur de
voluntate aut consensu mere naturali, & praecedente om-
nem gratiam, saltem internam illuminantem, & moraliter
excitantem, qualem solum admittit Adversarii: sed de
voluntate, & consensu qui erit a voluntate sub gratia
constituta, non tamen ab illa applicata & determinata.
Quod adhuc evidentius est in Semipelagianis, ut colligitur
ex D. Prosperi in Epistola ad Augustinum, versus
finem, ubi Pelagianorum sententiam referens, sic ait:
Par omnium invenitur & una sententia, qua praedestinationem
Dei secundum praesentiam receperunt, ut ab hoc Deus
alios vasa honoris, alios contrariae severitatis, quia suam uni-
versaliter praesertit, et sub ipso gratiae adiutorio, ad ius-
tiam, in qua futurus esset voluntate & actione praesertit.
Eccae voluntatem, seu voluntatis determinationem & con-
sensum praevium, non sine auxilio Dei, sed sub ipso
gratia adiutorio, positum a Semipelagianis, quamvis
non ab ipso causatum.

92. Secundo. Dato etiam & non concessa, quod Pelagianii
& Semipelagianii intelligunt hae verba Apolloli, Deus
vult omnes homines salvos fieri, si ipsi velint, voluntate
mere naturali, & per gratiam nullatenus preparata: hoc
tamen non solum in eis reprehendebat Sancti Patres,
sed praecipue hoc in eis damnabant, quod dicebant, Deum
ita velle omnes homines salvos fieri, quod per volun-
tatem creatam poterat frustrari & impediri divina. Sed
hoc idem asserunt Adversarii: Ergo ab illis totaliter non
discedunt. Minor constat, Major autem probatur ex ver-
bis Petri Diaconi, & Magistri sententiarum supra relatis:
ait enim Magister, quod occasione horum verborum Apolloli
multi a veritate deviantur, dicentes Deum multos fieri
velle qui non fiunt. Idem colligitur ex Augustino in En-
chirid. c. 103. ubi postquam praedicta Apolloli verba ex-
posuit secundum distributionem accommodatam, vel incom-
pletam, addit: Illa quomunque alio modo intelligi posse, dum
tamen credere non cogamur, aliquid omnipotentem Deum vo-
luisse fieri, factumque non esse. Item R. Remigius loco su-
pra citato ait, Hanc sententiam Apolloli, Deus vult omnes
homines salvos fieri, fideliter posse recipi, si hanc voluntatem
beneficentiae suae erga salutem hominum, non credatur humana
obstante voluntate implere non posse. Et addit: Quis ergo
cessat, nisi ut ille qui omnia quaecumque voluit, ideo
hoc non facit, quia noluit, non quia non potest? quia sicut
vere omnia quae voluit, fecit, ita vere voluit quae non fecit:
quae ergo voluit salvare salvos, quia omnia quaecumque vo-
luit fecit. Denique Lupus Servatus de tribus questionibus
q. 2. de Praedestinatione, sic habet: Quod venerabilis
Paulus ait, qui vult omnes homines salvos fieri, non sic ac-
cipiendum est, quasi cum Deus velit generaliter, omnes fieri
salvos, quibusdam impedimentis impeditissimis, non valens
omnipotentissimus implere quod vult: sed ita primum, quod
ille suo voluit, suos nesciens (nam placet in infantibus
etiam baptizari, horum non habentes discrimen, moritur ex-
cedentes transierunt ad gloriam) salvos esse quosque
cumque ille salvare voluerit.

93. Quarto probatur conclusio, Deus, ut supremus Domi-
nus gloria, ante praeviam hominum merita, & demerita
elegit efficaciter quosdam ad gloriam, & voluit alios ef-
ficaciter excludere ab illa ut beneficium indebitum, ut ostendit
deus in Tractatu de praedestinatione, contactaque ex il-
lis verbis Pauli ad Roman. 9. Non ex operibus, sed ex
vocante dicitur est: Jacob dilecti, Esau autem odii habuit.
At cum voluntate efficaci excludendi reprobos a gloria
ante praeviam eorum demerita, non est compatibilis vo-

luntas conditionata conferendi illis gloriam, sed conditi-
o non quod per ipsos non fieret, ut de se est mani-
festum: Ergo voluntas antecedens non habet pro objecto
gloriam, ut futuram sub conditione quod homines velint,
aut per ipsos non fieret.

Quinto suadet conclusio: Decretum conditionatum, 94
seipso producit effectum, per hoc praesertim quod iustitiae
conditio: Sed voluntas antecedens salvandi omnes
homines, etiam si poneretur conditio, nempe humana vo-
luntate, aut non resistentia liberi arbitrii, non haberet effi-
ciam ex se ipsa, absque adiuncta efficaci voluntate Dei: Er-
go non terminatur ad gloriam sub praedicta conditione fu-
turam. Major constat, Minor vero in qua est difficultas
probat primo: quia ut expresse docet Sanctus Thomas
1. ad Ambaldum dist. 46. quae unica art. 2. ad 2. vo-
luntas antecedens non habet effectum, nisi voluntas con-
sequens adiungatur. Secundo, quia alias totum praedesti-
nationis negotium, in purificatione illius conditionis con-
sisteret, & consequenter, per hoc praesertim quod homines,
per liberum voluntatis consensum, intelligenter determi-
nare voluntatem illam antecedentem & conditionatam,
praedestinati intelligerentur, & a reprobis discreti; & sic
praedestinatus seipsum a reprobo differeret, contra illud
Pauli, Quis enim se discretus? Item praedestinatio electorum
non esset providentia specialis ordinis supernaturalis, sed
ad generale, per quam Deus omnes homines ad finem
supernaturalem elevavit, & media sufficientia ad illum
consequendum preparavit, raduceretur: quae falsa sunt,
& erronea, ut in Tractatu de praedestinatione constat.

Denique probatur conclusio: Cum homines non possint
velle salutem, nisi Deus velit eos velle, & nisi in eis
operetur ipsum velle, ut docet Apollolus ad Philippen-
ses 2. Augustinus in Solil. cap. 24. dicens: Velle quod bo-
num est non possum, nisi tu velis, implicat quod in Deo
sit decretum, aut volitio salvandi homines, dependens
tamquam a conditione, a consensu & volitione hominum,
illamque ab humana voluntate expectans. Unde Eccle-
sia Lugdunensis in libro de defensione veritatis Sacrae
Scripturae: Certa, illud in hac quaestione manifestum est,
quod etiam si generaliter & indifferenter, omnes homines
Deus vult salvos fieri, in aliorum tamen cordibus, benigni-
tate misericordiae suae ipse operatur eandem voluntatem suam,
ut & ipsi salvos velint, & salventur: quibus & Apollolus
dicit: cum simore & tremore vestram salutem operantur,
Deus enim qui operatur in nobis & velle & perficere pro ho-
na voluntate. In aliorum autem cordibus, severitate ipse &
oculis iudicis sui, non operatur hanc salutem voluntatem suam,
sed dimittit eos in suo arbitrio, ut quia noluerint credere,
ipsa volitione damnentur, ut & quia noluerint operari.

§. II.

Praecipuum Adversariorum fundamentum cavellitur.

Contra istam conclusionem obijciunt Adversarii: Deus 96
non salvat homines nisi velint, & suae gratiae & vo-
cationi libere consentiant: juxta illud Augustini, & qui
creavit se sine te, non salvabit te sine te: Ergo voluntas
salvandi omnes homines dependet a volitione liberi arbi-
trii, tamquam a conditione quam Deus a voluntate hu-
mana expectat. Quod potest confirmari ex verbis Ambro-
sii, qui exponens hunc locum Apolloli, Deus vult omnes
homines salvos fieri: ait: Deus vult omnes salvos fieri, si
accedant ad ipsum, non enim sic vult salvare, quod volentes
salventur, sed vult salvare si ipsi velint.

Respondeo, concessa Antecedente, negando Conse-
quentiam. Licet enim Deus non salvet homines, nisi vo-
lentes, & suae vocationi libere consentientes, hanc tamen
liberam volitionem, & consensum non expectat: nec
emendicat, ut ita loquar, ab humana voluntate: sed il-
lum intus in corde hominis per suam gratiam in prede-
stinatis infallibiliter operatur, applicando voluntatem il-
lorum ad libere consentiendum gratiae vocanti & morali-
ter excitanti. Quare diligenter observandum est, ut quod
quando dicimus, voluntatem quam Deus habet salvandi
homines, non dependere tamquam a conditione, a con-
sensu seu volitione hominis, per hoc non intendimus ne-
gare liberum hominis arbitrium Deo consentire, & libere
cooperari ad suam justificationem & salutem (hoc enim
de fide certum est, & desitium in Tridentino contra im-
pium Lutherum, dicentem in justificatione liberam arbi-
trium non cooperari Deo moventi & excitanti, sed mere
passive se habere, recipiendo motum a solo Deo produ-
ctum) sed solum contendimus, Deum talem consensum
ab humana voluntate non expectare, vel supponere, sed
illum per suam gratiam preparantem & applicantem, in-
tus in corde hominis efficere, ut clare explicat & docet
Augustinus Epistolae 197. ubi sic habet: Quispropter ut in
Deum credamus & pie vivamus, non volentes, neque curvati-
ti, sed misericordiae est Dei: non quia velle non debemus &
currere, sed quia ipse in nobis, & velle operatur & curvat.
Et de dono persever. c. 13. Nos ergo volumus, sed Deus in
nobis

stantis quibus est executioni mandandum: consequentem vero, quae obiectum inspicit, omni sua circumstantia vestitum; verbi gratia, voluntas quam Deus habet salutis reprobatorum, est voluntas antecedens gloriae, quia terminatur ad illam secundum se, non attentis omnibus circumstantiis; & quae consideratio rei secundum se, est prior, & antecedens consideratione ejusdem sub omnibus circumstantiis; idcirco appellatur voluntas antecedens: illa vero quae Deus efficitur vult reprobos excludere a gloria, dicitur voluntas consequens, quia omnes circumstantias attendit: pulcherrimum scilicet universi, ac divinae iustitiae, aliorumque attributorum manifestationem.

Conclusionem sic explicatam docet D. Thom. hic art. 6. ad 1. ubi quid sit voluntas antecedens & consequens, sic exponit: Tercio secundum Damascenum intelligitur de voluntate antecedente, non de voluntate consequente: quae quidem distinctio non accipitur ex parte ipsius voluntatis divinae, sed ex parte voluntatis humanae. Ad istam distinctionem, considerandum est, quod unumquodque secundum quod bonum est, sic est volitum a Deo: aliquid autem potest esse in prima sui consideratione, secundum quod absolute consideratur, & bonum, vel malum, quod tamen potest cum aliquo adjuncto considerari (quae est consequens consideratio ejus) & contrarium se habere. Sicut hominem vivere est bonum, & hominem occidi est malum, secundum absolute considerationem; sed si addatur circa aliquem hominem quod sit homicida, vel vivens in periculo multitudinis, sic bonum est cum occidi, & malum est cum vivere: unde potest dici quod iudex iustus antea voluit vult hominem vivere, sed consequenter vult homicidam suspendi. Similiter Deus antea voluit vult errorem hominem salvari, sed consequenter vult quosdam damnari, secundum exigentiam suae iustitiae.

Item 1. ad Timoth. 2. lect. 1. haec habet: Alio vero modo secundum Damascenum ut intelligatur de voluntate antecedente, non consequente; in voluntate enim Dei, licet non sit prius & posterius, dicitur tamen voluntas antecedens & consequens, item secundum ordinem volitionum, secundum quod voluntas potest dupliciter considerari: scilicet in universali, vel absolute, & secundum aliquas circumstantias in particulari: & prius est absoluta consideratio, & in universali, quam in particulari, & comparata; & ideo voluntas absoluta, est quasi antecedens: & voluntas alicujus rei in particulari est quasi consequens. Exemplum de mercatore, qui vult omnes merces suas salvare absolute, & hoc voluntate antecedente: sed si consideret salutem, non vult omnes merces per comparationem ad alia salvare: scilicet quando cum salute sequitur submersio navis, & hoc voluntas est consequens. Sic in Deo salus omnium hominum in se considerata, habet rationem ut sit volitum, & sic ejus voluntas est antecedens; sed si consideret bonum iustitiae, & quod peccata puniantur, sic non vult, & haec est voluntas consequens.

Denique in 1. dist. 46. quaest. 1. artic. 1. ad 2. ait: Voluntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est imperfectio ex parte voluntatis divinae, sed ex parte voliti, quod non accipitur cum omnibus circumstantiis quae contingunt ad rectum ordinem in saltem. Ex quibus testimoniis liquet secundum D. Thomam, a quo Theologi hanc distinctionem acceperunt, appropinquat intellectus voluntatem Dei dici antecedentem & consequentem, non ex eo quod antecedat vel supponat nostrum consentium, aut praesentiam meritum vel demeritum, ut afferunt Recentiores: sed dicitur antecedens, ex eo quod attingat rem secundum se, & ut praesentiam a circumstantiis, sub qua ratione est prior seipsa in particulari, & ut habet adjunctas circumstantias: & consequens, ex eo quod sequatur considerationem rerum, & ut sunt in seipsis, & ut habent adjunctas omnes circumstantias particulares.

Dices: Damascenus lib. 2. Fidei cap. 29. Voluntatem consequentem appellat permissionem, seu voluntatem ortum habentem ex vitio nostro. Et ibidem ait: Voluntas antecedens est acceptio Dei ex ipso existens, & consequens est concessio ex nostra causa. Ergo ex Damasceno voluntas antecedens est illa quae nihil supponit ex parte nostri, seu quae antecedit nostrum consentium, & merita vel demerita: consequens vero illa quae habet causam in nobis, & quae supponit praesentiam meritum vel demeritum. Quod potest confirmari ex D. Thoma in 1. dist. 46. artic. 1. ubi ait: Voluntas consequens praesupponit praesentiam operum.

Respondedo quod quando D. Damascenus, & S. Thomas dicunt, quod voluntas consequens ortum habet ex vitio nostro, & supponit praesentiam operum: non loquuntur de voluntate consequente universaliter sumpta, & secundum quod se extendit tam ad bona opera a Deo praedestinata, quam ad mala ab illo permittita; sed de voluntate consequenti particulari, quae supponit culpam, & ex vitio nostro ortum ducit: ut enim explicent voluntatem Dei consequentem, ponunt exemplum in aliquo obiecto particulari quod Deus vult supposita praesentione peccati,

scilicet damnationem, & poenam aeternam reproborum; quamvis non sit necessarium, ut id omne quod Deus vult voluntate consequente, praesupponat peccatum, vel praesentiam meritum aut demeritum. Ut enim docet D. Thomas supra relatus, praedestinatio includit voluntatem salutis, non solum antecedentem, sed etiam consequentem, & tamen in ejus sententia, illa non supponit praesentiam meritum. Duplex ergo in Deo distinguenda est voluntas consequens: alia iustitiae, alia misericordiae. Prima supponit semper in illa quae damnatur merita eorum damnationis, scilicet peccata praevisa: non ob rationem generale voluntatis consequentis, sed ob rationem voluntatis quae est ex iustitia. Secunda quae salutem electorum respicit, non supponit in eis ullorum meritum praesentiam; quia ante gratiam nulla sunt merita, cum ipsa sit causa & origo omnium meritum. Unde D. Prof. per 2. de vocat. Gentium cap. 35. Deus his quos eligit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis. De quo fufe in Tr. statu de praedestinatione disp. 2. art. 1.

§. II.

Corollaria praecedentis doctrinae.

EX dictis inferes primo, quod distinctio voluntatis Dei § in antecedentem & consequentem, non accipitur ex parte voluntatis divinae, in qua nihil est prius & posterius, sed ex parte rei volitae quae potest considerari vel secundum se, & ut praesentia a circumstantiis; vel secundum quod habet adjunctas circumstantias, cum quibus ponitur a parte rei. Ex quo

Inferes secundo, has duas voluntates seu volitiones, 9 non distinguuntur virtualiter in Deo, sed tantum per ordinem ad obiecta seu connotata materialia; & oque fere modo, quo scientia Dei dividitur in abstractivam & intuitivam, iuxta diversum modum quo attingit creaturas.

Inferes tertio contra Vasquez, hanc divisionem esse adaequatam. Quia Deus potest tantum attingere res creatas secundum duplicem illum statum: id est vel secundum se, & ut praesentia circumstantiis: vel in particulari, & adjunctis istis circumstantiis. Unde praeter voluntatem antecedentem & consequentem non debet poni alia committans, qua Deus decernat concurrere nobiscum, ut docet Vasquez, sed haec voluntas ad consequentem & efficacem reduciatur.

Inferes quarto, Voluntatem antecedentem esse voluntatem solum secundum quid, voluntatem vero consequentem esse voluntatem simpliciter. Nam ut ait D. Thomas hic art. 6. ad 1. Quod antecedenter volumus, non volumus simpliciter, sed secundum quid; quia volumus comparare ad res secundum quod in seipsis sunt: in seipsis autem sunt in particulari, unde simpliciter volumus aliquid, secundum quod volumus illud considerat omnibus circumstantiis particularibus, quod est consequenter velle. Quod latius exponit in 1. dist. 47. q. 1. art. 1. ubi advertit hoc esse discrimen inter voluntatem & cognitionem speculativam, quod cognitio speculativa perficitur in abstractione a singularibus, sed voluntas, & quidquid est ordinatum ad opus, perficitur in particulari circa quod est operatio: ex quo inferit, illud esse simpliciter & perfecte volitum, quod subiacet voluntati secundum omnes particulares conditiones circumstantes ipsum; illud autem quod non est volitum secundum omnes conditiones ipsum circumstantes, non habere rationem voliti simpliciter, sed secundum quid.

Inferes quinto, voluntatem antecedentem communem 12 esse amoris & odii. Nam sicut in bono terminante amorem, ita & in malo terminante odium, postquam distinguere rationem mali absolute, & mali considerat omnibus circumstantiis; sicque odium in antecedens & consequens dividere. Antecedens in Deo odium, est odium omnium hominum, propter peccatum Adami. Consequens vero est odium reproborum, propter illorum peccata & demerita. Ex quo

Inferes ultimo, praedestinatum existentem in mortali 13 peccato, odio haberi a Deo, odio antecedenti, diligi vero ab ipso amore efficaci consequenti. Nam Deus vult toti homini damnationem aeternam voluntate antecedenti: Ergo illum odio habet odio antecedenti. Consequentia patet, Antecedens probatur. Hominem existentem in peccato mortali, in aeternum damnari, est bonum quoddam amabile a Deo: Ergo de facto amatur ab ipso: Sed non consequenter & efficaciter, alius damnaretur de facto: Ergo inefficaciter & antecedenter.

Secunda pars corollaria, & opposita ratione probatur. Deus vult, voluntate consequenti, praedestinatio existentem in mortali peccato, vitam aeternam: Ergo illum diligit amore consequenti.

§. III.

Explicatur quid sit voluntas beneplaciti & signi.

DE voluntate beneplaciti & signi agit Magister sententiarum in 1. dist. 45. & D. Thomas ibidem q. 1. art. 4. & q. 25. de verit. art. 2. & hic art. 11. & 12. habetque fundamentum in Scriptura utraque voluntas. Nam de voluntate beneplaciti dicitur ad Roman. 12. Ut probetis quae sit voluntas Dei bona beneplaciti, & perfecta. Et Psalm. 105. Memento nostri Domine in beneplacito populi tui. Similiter in Scriptura signa quibus Deus suam voluntatem ad extra manifestat: vocatur voluntas Dei: Psalm. 15. Mirificavit omnes voluntates meas in eis. Et Psalm. 110. Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus. Oramus etiam quotidie, ut fiat voluntas Dei: id est illud quod ejus voluntate praecipit & ordinatum est.

Voluntas ergo beneplaciti est illa quae vere, proprie, & formaliter reperitur in Deo, seu actus divina voluntatis, quo vere & proprie vult aliquid. Voluntas vero signi, est aliqua operatio externa, seu aliquid effectus externus, quo ejus voluntas significatur, & manifestatur: unde haec voluntas non est in Deo formaliter & proprie, sed metaphorice tantum & analogice: sicut urina dicitur sana, quia significat sanitatem.

Quinque autem sunt (ut docet S. Doctor hic art. 12.) signa voluntatis: scilicet operatio, permissio, praecipitum, prohibitio, & consilium: quae distinguuntur ex diverso modo declarandi voluntatem. Nam aliquando declaramus illam per nos, aliquando per alium. Per nos, vel aliquid faciendo, & sic operatio externa est signum voluntatis interna: vel aliquid permittendo & sinendo fieri, & sic est permissio. Per alium declaramus voluntatem nostram, quando ordinamus alium ad aliquid faciendum: ordinamus autem de alio, vel per imperium obligando, vel per consilium suadendo. Per imperium obligando, vel per consilium suadendo, vel prohibendo ne fiat. Et sic sunt quinque signa manifestandi voluntatem: scilicet operatio, & permissio, praecipitum, prohibitio, & consilium. Quaedam versatur circa mala, ut prohibitio & permissio: quaedam circa bona, ut operatio & praecipitum. Quaedam circa perfecta seu optima, ut consilium. Quaedam vero etiam ad futurum, ut praecipitum, prohibitio, & consilium.

Advertendum est etiam, quod licet haec duae voluntates inter se differant, non tamen differunt per mutuo excludunt, sed intercedunt utraque versatur circa idem obiectum diversimode consideratum, ut enim inquit S. Thom. hic art. 12. ad 2. Sicut Deus potest significare metaphorice velle illud quod non vult, voluntate proprie accepta, ita potest metaphorice significari velle illud quod proprie vult. Et in questionibus disputatis quaest. 23. de voluntate Dei, art. 3. in resp. ad 6. sic habet: Sciedum est quod voluntas signi tribus modis se habet ad voluntatem beneplaciti: quaedam enim est voluntas signi quae nunquam incidit in idem cum voluntate beneplaciti, seu permissio quae permittit mala fieri, cum mala fieri nunquam vult: quaedam semper in idem incidit, Deus operatio & quaedam vero quandoque incidit, & quandoque non, sicut praecipitum, prohibitio, & consilium.

ARTICULUS II.

De se in Deo voluntas generalis, & antecedens salvandi omnes homines, post Ada lapsum, subindeque Christus pro omnibus hominibus mortuus sit?

NEGAT Janfenius lib. 9. & 10. de gratis Christi Salvatoris, ubi docet Deum ante peccatum Adae, omnibus ac singulis hominibus aeternam voluisse conferre beatitudinem; voluntate generali & antecedenti, ex eaque in statu innocentiae profluxisse in primo parente auxilium sufficientia, subdit ipsorum voluntati, & parentum ad efficaciam & usum; subindeque talem voluntatem in eo statu fuisse peritilem; sed non posse statui voluntatem generalem, qua Deus omnes homines in damnatione prius peccati positos, velit salvos fieri, & quae omnibus praesentibus necessaria, patet remedia & auxilia generalia ad salutem necessaria. Unde ibidem asserit, voluntatem antecedentem homines salvandi post Ada lapsum (si qua in Deo sit) nihil aliud esse quam nudam velleitatem, qualem Deus habet erga jam damnatas creaturas, sive homines, sive angelos; quae non obstant potest Deus aliquos nolle salvos fieri, ac reipsa non vult, eos scilicet qui reipsa damnantur, quos idcirco ait destituisse mediis ad salutem sufficientibus: Eademque ob causam docet lib. 3. cap. 21. Christum non esse mortuum pro redemptione & salute aeterna omnium hominum, sed tantum electorum: pro salute autem aliorum, non magis sanguine fuisse, aut etiam orasse; quam pro salute ipsius diaboli. Verba ejus haec sunt: Christus pro infidelium in infidelitate mortuum, aut justorum non perseverantium salute, mortuus non est, nec sanguinem pro eis effudit. Tom. I.

nem fudit, nec seipsum redemptionem dedit, nec Patrem oravit; immo non magis pro aeterna liberatione ipsorum, quam pro diaboli deprecatione est.

Huius doctrine Janfenii aliquo modo favent Gregorius Ariminensis, & Vasquez: licet enim voluntatem generalem & antecedentem salvandi omnes post Ada lapsum, in Deum agnoscant, eam tamen voluntatem comprehendere parvos in utero materno decedentes; cum eis Deus nullum prebeat pro remissione peccati originalis remedium; subindeque tenetur asserere, Christum pro illis parvulis non esse mortuum.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur, & testimonis Scripturae, & SS. Patrum corroboratur.

Dico igitur: Deum voluntate generali & antecedenti, 18 velle omnes homines, etiam post Ada lapsum, salvos facere.

Probatur primo ex celebri illo Apostoli testimonio 1. ad Timoth. 2. Deus vult omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Ubi in primis sermone est de hominibus ut sunt in statu naturae lapsae, patet. Tum quia Paulus loquitur de hominibus prout nunc sunt, vult enim fieri pro eis orationes & obsecrationes ad Deum: nunc autem omnes homines sunt in statu naturae lapsae. Tum etiam quia si Apostolus loqueretur tantum de voluntate non salvandi in obedientia Adae innocentis, non dixisset, Deus vult omnes homines salvos fieri, sed vult salvos fieri: ita enim in praeterito exprimitur Dei voluntas, cum praeterit tempus impletionis illius: sicut non dicitur nunc de Angelis malis, Deus vult, sed tantum vult illos salvos facere. Ad quo Paulus ibidem ait, Christum ad hanc voluntatem Dei implendam, obtulisse redemptionem pro omnibus: Atqui redemptio supponit redemptionem in originale. Ergo loquitur de hominibus ut sunt in statu naturae lapsae, & peccato originali vitatae.

Secundo Apostolum non loqui de simplici velleitate & 19 nada complacentia, qualem Deus habet circa mere possibilis, manifestum est, quandoquidem jubet ut oremus pro omnium hominum salute; stultum vero esset pro mere possibilibus, v.g. pro conversione demonum, vel alterius mundi creatione orare.

Tertio, Licet verba illa Apostoli, intellecta de voluntate efficaci & consequente, explicari debeant per distributionem accommodam, vel de universalitate incompleta, qualiter ex Augustinus, Gregorius, alique SS. Patres locis infra referendis exponunt; si tamen intelligatur de voluntate antecedenti & inefficaci, ea debere intelligi de singulis generum, & per distributionem completam, constat non solum auctoritate Damasceni, hunc locum Apostoli in hoc sensu intelligentis, sed etiam ex ipso Apostolo, ejus enim diffusus exigit, ut propositio illa Deus vult omnes homines salvos fieri, generaliter & de omnibus ac singulis hominibus intelligatur; nam immediate ante obsecrat ut oretur pro omnibus: Hoc enim bonum est (inquit) & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. In quibus verbis particula universalis, omnes, sine dubio eodem sensu in utroque membro propositionis accipienda est, ne Paulus loquatur aequivoce in tam brevi contextu, neve ipsius ratio minime idonea sit. Ita ut fieri orandum est pro omnibus hominibus generaliter, & sine exceptione (ut nemo negat esse de mente Apostoli, & ex caritate debet) ita Deus vult omnes homines generaliter & sine exceptione salvos fieri. Idque magis confirmat duplex ratio immediate post subijuncta ab Apostolo, qua probat Deum velle omnes homines salvos fieri: Unus enim Deus (inquit) unus & mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Quae verba exponens Cajetanus, sic ait: Ex hoc quod non nisi unus est Deus, omnium hominum curam illi uni incumbere manifestatur, & cum sit natura bonus, consequens est ut omnibus proponat salutem & agnitionem veritatis. Si namque essent plures dii, cogitari posset quod unus Deus haberet curam salvandi aliquos homines, & alius haberet curam salvandi alios; sed ubi unus tantum est Deus, illi uni incumbit cura omnium. Similiter etiam plures essent mediatores inter Deum & homines, existimari posset quod unus esset mediator pro quibusdam, & alius pro aliis; sed ex quo unus est mediator Dei & hominum ad reconciliandum homines Deo, illi uni incumbit mediare inter Deum & omnes homines. Denique ab effectu manifestat Apostolus, quod etiam mediator vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ex hoc ipso quod dedit seipsum primum ad redimendum non aliquos, sed omnes.

Favent etiam SS. Patres, generaliter & sine exceptione 21 ne intelligendum esse Apostolum, Deumque velle salutem omnium plane hominum, passim docent. Nam Clemens Romanus lib. 3. Constit. cap. 59. affirmat se id ab ore ipsius Christi accepisse; & Dionysius cap. 2. Eccl. Hierarch. ait sacrorum praesentium Dei similitudine salutem cupere omni-

omnibus, & agnitionem veritatis. Item Ignatius Martyr Epist. 6. ad Philadelph. dicit: Amatores hominum esse Deum nostrum, & velle omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, propter quod & Solem orari facit super bonos & malos, & plura super justos & injustos. Et Origenes lib. 4. contra Celsum paulo post initium, JESUM vocat Medicum universorum, quantum in ipso est; Salvator enim venit omnibus hominibus.

22 Eandem veritatem tradit Augustinus libro de spiritu & littera, quem scripsit contra Pelagianos, cap. 33. dicens: Vult Deus homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire; non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quod bene vel male utentes iustissimi iudicentur. Et Prosper in resp. ad 2. object. Vincentii, ubi ait: Sincerissime credendum atque professum est, Deum velle ut omnes homines salvi fiant; si quidem Apostolus, cuius ista sententia est, absolute precipit quod in omnibus Ecclesiis piissime custoditur, ut Deo pro omnibus hominibus sacrificetur. Et in resp. ad object. Gallorum sent. 8. hac scribit: Quis dicit quod non omnes velit Deus salvos fieri, sed tertium numerum predestinatum, dicitur loquitur quantum loquendum est de libertate insuperabili gratia Dei, qui & omnes vult salvos fieri, neque ad agnitionem veritatis venire. Idem docet in libro de vocatione Gentium, nam lib. 2. cap. 25. hac scribit: Sic igitur novissima contemplantur scilicet, seu prima, seu media, rationabiliter & pie creditur, omnes homines salvos fieri Deum velle, semper voluisse. Et cap. 28. Fit manifestum quod diversis sedque innumeris modis omnes homines vult Deus salvos fieri; sed qui veniunt, Dei auxilio diriguuntur; qui non veniunt, sua pertinacia relinquantur. Denique Ecclesia in die Paraceve orans pro hereticis & schismaticis, sic ait: Omnipotens sempiterna Deus, qui salvus omnes, & neminem vult perire, respice ad animas diabolica fraude deceptas: ut omni heretica pravitate deposita, errantium corda respiciant, & ad veritatem tua redeant unitatem.

§. II.

Eadem veritas ex generali Christi redemptione manifestatur.

23 Hoc argumentum tangitur a Cajetano verbis supra relat. ista potestque sub hac forma breviter proponi. Deus vult salvare omnes pro quibus Christus passus & mortuus est, seu pro quibus ordinavit mortem & passionem suam: Sed Christus mortuus est, & mortem ac passionem suam obdedit, & ordinavit ad salutem, non paucorum tantum, sed omnium, & singulorum hominum: Ergo Deus omnes & singulos homines, voluntate antecedenti vult salvos esse. Major constat ex eo quod mors & passio Christi, ex voluntate salvandi homines duxit originem. Minor vero probatur ex variis Scripturæ locis, in quibus hæc generalis Christi redemptione aperte declaratur. Dicitur enim ad Romanos 8. Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Ad Rom. 5. Per unius delictum in omnes homines in condemnationem, & per unius iustitiam in omnes homines in justificationem. 2. ad Corinth. 5. si unus pro omnibus mortuus est Christus, ut qui vivens non sibi vivens, sed et qui pro omnibus mortuus est. Denique 1. Joann. 2. Ipse est propitiatus pro peccatis nostris, non pro nobis tantum, sed etiam pro totius mundi. Quibus auctoritatibus adiungi possunt orationes Ecclesie, quæ in sollemnibus precibus frequenter hæc verba repetit: Fidelium Deus omnium conditor & redemptor, & in hymnis Ecclesiasticis, Iesu accipimus omnium.

24 Duplice evagatione contra Janseum tam aperta Scripturæ testimonio eludere. In primis dicit, his locis solum significari, mortem Christi esse pretio & valore per se sufficientem pro omnibus, ad non ordinationem Christi, & Dei, oblatam esse pro omnibus. Secundo respondet, quod quando Christus dicitur mortuus pro omnibus, hoc non debet intelligi pro singulari generum, sed pro genere singularum; ita ut pro aliquo ex quocunque genere, statu, & conditione, non vero pro omnibus, & singulari in individuo, & in particulari mortuus fuerit.

25 Verum utraque hæc evasio pugnat videtur contra definitionem Tridentinam sess. 6. cap. 3. ubi definit Christum mortuum esse pro omnibus, in eo sensu in quo negatur a Calvino: Calvini autem non negat Christum esse mortuum pro omnibus, quantum ad sufficientiam pretii; neque etiam pro aliquibus ex omni genere & conditione: nam in cap. 17. Joannis, utraque evasio utitur ad explicanda Scripturæ loca, in quibus dicitur Christum esse mortuum pro omnibus. Ergo &c.

26 Præterea utraque hæc responsio efficaciter confutari potest. Nam contra primam instari potest, quando dicitur Christum dedisse semetipsum redemptionem pro aliquo, hoc ita intelligi, & explicari debet, ut significetur Christum esse dedisse in redemptionem, & gratiam illius, & ad ejus utilitatem & salutem: particula enim pro applicatur causæ finali cui, ut constat quando dicitur, quod medi-

cus venit in domum pro salute infirmi: sensus enim est, illum venisse in ejus commodum, & utilitatem, & ad procurandam illi sanitatem: unde cum Scriptura locis citatis dicit Christum mortuum esse pro omnibus, hoc debet intelligi in salutem & gratiam omnium.

Addo quod, si verba illa Scripturæ significant tantum Christi redemptionem esse ex parte sua pretium sufficientem valore, sed non ordinationem Dei & Christi destinatum in salutem hominum, possent eadem proprietate Christus dici mortuus & crucifixus pro Demonibus, cum pretium sanguinis & mortis ejus, utpote valoris infiniti, iuerit de se sufficientissimum ad redimendum non solum homines, sed etiam Demones, si voluisset illud ordinare pro eorum salute & redemptione.

Contra secundam evasione[m] est etiam efficax argumentum ex verbis Apostoli 2. ad Corinth. 5. supra relat. Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt etc. Quo loco probat quod omnes & singuli homines mortui sunt, id est contraxerunt debitum moriendi in Adamo, sed eo quod Christus pro omnibus mortuus est: Atqui omnes omnino distributive mortui sunt in Adamo, & in eo contraxerunt debitum moriendi: Ergo & Christus mortuus est pro omnibus, & singulari hominibus distributive, & non solum pro generibus singularum. Quo argumento utitur D. Augustinus libro 6. ad verbum Julianum cap. 4. ubi probat omnes & singulos homines contraxisse peccatum originale, ex illo loco Pauli, & inserit tam vere omnes homines mortuos esse in Adamo, quam vere pro omnibus Christus mortuus est: Sed omnes & singuli mortui sunt in Adamo: Ergo pro omnibus & singulari Christus mortuus est.

§. III.

Sanctorum Patrum testimonia expenduntur.

IN eandem veritatem unanimiter conspirant SS. Patres, tam Graeci, quam Latini, quorum aliqua testimonia illustriora referre sufficit. Ex Graecis igitur Nazianzenus orat. 25. ait: Omnes circa nullam exceptionem instaurati sumus per caelestem Adamum, qui primo adeo pariterque sumus, & seorsum decepti, & peccato mortui. Et Chrysostomus homil. 4. in cap. 2. Epist. ad Hebræos: Et gratia Dei pro omnibus gustare mortem: non pro fidelibus tantum, sed pro universo mundo, ipse enim pro omnibus mortuus est. Similiter Epiphanius heresi 55. Pro toto quidem mundo se obtulit ipse victima, ipse sacrificium, ipse sacerdos, ipse altare, ipse Deus, ipse homo, ipse Rex, ipse Pontifex, & ipse oris: omnia id nobis pro nobis factus est, ut nobis omnibus, omnibus nobis, vita fieret.

Ex Latinis vero idem diserte affirmant Ambrosius serm. in Psalm. 118. versu 64. sic dicens: Mysticus sal ille iustitiae, omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, & omnibus resurrexit. Et Leo Papa serm. 7. de Passione, ubi sic ait: Pro omnibus impiis mortuo Domino, etiam Judas in eo patiens consecutus remedium, si non desinisset ad laqueum. Et serm. 1. de Nativitate Domini: Dominus nos peccati mortificatio destruxit, sicut nullum a reatu liberum reperit, ita liberandis omnibus est. Propter etiam libro 2. de vocat. Gent. cap. 16. eandem veritatem aperillime tradit, his verbis: Nulla ratio dubitandi est, Jesum Christum Dominum nostrum pro impiis & peccatoribus mortuum, a quorum numero si aliqui liber inventus est, non est pro omnibus mortuus Christus: sed propter pro omnibus mortuus Christus.

Plurima etiam extant Augustini testimonia in eisdem 31 rei confirmationem, quæ vitandæ confusionis gratia, ad quatuor classes reducunt. Primi generis ea sunt, quibus S. Doctor disertissime affirmat pro iis omnibus Christum obisse, quos in mundi huius iudicabit, Omnium summam complectentur aera hæc verba quæ habet in Psalm. 95. sub finem: Iudicabit orbem terrarum in æquitate, non parum, quia non parum emittit, totum iudicare debet, quia pro toto pretium dedit. Explicat paulo post quid nomine orbis terrarum intelligat. Iudicabit orbem terrarum in æquitate, & populus in veritate sua. Quis est æquitas & veritas? Congregabit secum electos suos ad iudicandum, ceteros autem separabit ab invicem, Posturus est enim alios ad dexteram, omnes intelligit, etc. Igitur orbis terrarum nomine eos ad finitram collocantur, id est electos omnes ac reprobos, adeoque cum afferit Christum iudicaturum totum orbem, quia totum emittit, diserte significat, Christum electos ac reprobos omnes iudicaturum, quia pro electis & reprobis sanguinem dedit. Totum iudicare debet, quia pro toto sanguinem dedit.

Addit libro 2. de Symbol. ad Catechum. cap. 8. Christum reprobis, & maxime Iudæis, ejus crucifixoribus dicitur in die iudicii: Videtur vulnera quæ infixisset, agnovisset id lacus quod propinquus, quoniam & per nos, & propter nos operum est, nec tamen intrare voluisset. Quod Laurentius Justinianus libro ligni vitæ cap. 4. aliis verbis expressit:

Apparet (inquit) tris inoffensiosus justis, ut appareat quod iustissima reprobis sint damnati, ad quos Dominus Jesus in spiritu sic loquitur: Ego propter vos factus sum homo, propter vos alligatus, crucifixus, delatus, flagellatus, & crucifixus. Ubi est tantum meam fructus injuriarum? Ecce pretium sanguinis mei, quod dedi pro redemptione animarum vestrarum, ubi est servitus mea, quam pretio sanguinis mei mihi detulisti, etc. Similia habet Cæsius Arlatensis hom. 7. ubi etiam asserit, Christum omnibus vulnerem suam ex probatione ostensuram, quia prima erit in nos sententia reverentiarum presentia cicatricum.

Testimonia secunde classis ea sunt quibus Augustinus docet multos reipsa perire & damari, pro quibus salute donandis Christus mortuus est. Nam in Psalmum 68. sub finem, loquens de Juda proditore, quem constat, esse reprobum & damnatum, asserit Christum eum redimere voluisse, atque ut illi vitam æternam conferret, sanguinem suum impendisse: Christus pati venerat (inquit) & punire pro quem passus est: nam Judas traditor punitus est. Sed nos redemim sanguine suo, & punire eum de pretio suo. Proiecit enim pretium argenti, quo ab illo Dominus redemptus erat, nec agnovit pretium quo ipse a Domino redemptus erat.

33 Nec valet responsio Janseii dicentis Christum pro reprobis mortuum esse, ut baptismum aut gratiam aliquam temporalem consequerentur, non vero ut ad salutem perverirent æternam. Nam D. Thomas in cap. 8. Epist. 2. ad Corinth. hæc verba Apostoli: Peribit infernus in sua scientia frater, pro quo Christus mortuus est, sic interpretatur: Peribit infernus in sua scientia frater, PROPTER QUEM SALVANDUM Christus mortuus est.

Addo quod, cum gratia quam in baptismo accipimus, ex natura sua medium fit ad æternam beatitudinem ordinatum; non potest Christus velle serio ejusmodi gratiam alicui tribuere, nisi ex intentione fide voluntate antecedente, æterna salutis illi conferendæ.

34 Ad tertiam classem ea testimonia pertinent, quibus Sanctus Doctor diserte affirmat Christum morientem, etiam reproborum salutem futuram, ait enim Enarrat. in Psalm. 68. con. 1. post medium: Sicis ipsus erat, quando dicit mulier: Sicut, da mihi liberos, sicut inquit ipse sciebat. Et de cruce tum dicitur, sicut, sicut illorum quærebatur, pro quibus dixerat, Pater ignosce illi, quia nescio quid facerem.

Similia habet Divus Bernardus Tractatu de passione cap. 13. dicens: Non satis credibile est Christum de sui corporali discesse scio etc. sed patris desiderium ardentissimum saluti nostræ ipsum credimus servasse. Unde Arnoldus Carnotensis, Bernardi familiaris, Tractatu de septem verbis, vocat sciam hæc Sacramentalem, quia in ea non tam desideratur peccata quam hominum salus. Quod diserte tradit Sanctus Thomas in c. 19. Joann. lect. 3. his verbis: Per hoc quod dicit scio, ostenditur ejus ardens desiderium de salute generis humani, & ad Timoth. 2. vult omnes homines salvos fieri. Luc. 19. venit Filius hominis servare quod perierat. Vehementer autem desiderium consuevit exprime pro sciam. His consonat illud Laurentii Justiniani libro de agone c. 19. Sicis hæc de ordine dilectionis, de amoris fonte, de latitudine nascitur caritatis: sciebat nos, & dicit: si nobis desiderabat etc.

35 Ad quartam classem spectant ea testimonia quibus Sanctus Augustinus manifeste indicat, Christi & cruce pendentis orationem, omnes proflus ejus inimicos, nullo excepto, complecti: cum afferit eam exemplum esse tum orationis, quæ Sanctus Stephanus pro omnibus lapidantibus veniam petebat, tum etiam illius quam pro inimicis omnibus superdare debemus. Multa sunt & præclara in eam sententiam S. Doctoris testimonia, unum dumtaxat proferam ex sermone 4. de Sanctis, quos reliqua summam comprehenduntur. Attendite (inquit) Stephanum confessorum suum. Hic erat, sicut & tu, de massa peccati creatus, sicut & tu; eo pretio redemptus quo tu. Cum S. Judæi sanctorum crudeliter quærentur, non solum non comminabatur, sed insuper lapidantibus suis veniam precabatur: postquam enim sensibus orabat dicens, Dominus ne statuas illis hæc peccatum, illi lapidant, & ille orabat: illi enim sunt hæc peccatum, illi hæc peccatum, Christus iugiter dicitur. Sic ille Stephanus exprimit Christum imitantem, Paulo post Christum ipsum ita nos omnes alloquenter induxit: Deum se ut inierit me. In cruce pendens dixit, Pater ignosce illis, quia nescio quid facerem. Dicit hoc milliter dicit, hoc hæc martyres meos. Si Stephanus, si Martyrum, si Christianorum oratio, quæ inimicis veniam precatur, imperfecta quædam imitatio est orationis illius quæ Christus dixit, Pater ignosce illis: necesse est hæc verba, omnes Christi tortores, inter quos multi erant reprobis, comprehendisse: constat enim Stephanum ac Martyres pro omnibus omnino carnificibus suis orasse, Christianos vero alios, pro omnibus inimicis suis, nullo excepto orare debere. Unde idem Sanctus Doctor ibidem ait: Quando Christus in cruce pendens orabat, videbat, & precabatur omnes inimicos, sed multos ex illis fuerunt amici prævidens, & ideo OMNIBUS VENIAM PRO-

STULABAT, illi sciebat, & ille orabat: illi dicebant Pilato, crucifige, ille clamabat, Pater ignosce.

Mitto plura alia SS. Patrum testimonia, afferentium id eum Christum in medio terre salutem hominum operatum esse, ut omnes salvos faceret. Ideo extra portam passum, ut pro omnibus sanguinem suum funderet. Ideo in cruce suspensum, ut omnes ad se traheret. Ideo denique cruci affixum, ut crux Christi non semper esset ara, sed mundi, ut loquitur Leo Papa serm. 8. de Passione.

§. IV.

Absurdus & inconveniens Janseii sententia refellitur.

INnumera fere sunt absurda & inconvenientia quæ ex Janseii sententia sequi videntur, nos hic tantum præcipua & manifestiora colligemus.

In primis ergo hæc sententia facit caritatem Christi erga homines angustam, nam iuxta illam Christus immensis hominibus claudis viscera sua misericordioso, & illos ab effectu sui caritatis excludit; eamque facit frigidiorum & angustiorum, quam debeat esse caritas curis quocunque fidelis, quæ debet ad omnes homines se extendere, & dicere quod Paulus ad Philippenses dicebat: Testis est mihi Deus quoties cæsum vas in visceribus Jesu Christi. Unde August. serm. 60. de tempore: Si boni tantummodo amandi sunt, quid dicitur de Deo nostro, de quo scriptum est: si Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Quid enim boni fecerat mundus, ut eum sic dilexerit Deus? Omnes enim homines non solum malos, sed etiam impios, & originali peccato mortuos, in anima Christus invenit, & tamen cum tales essent dilexit nos.

Secundo, Janseius facit caritatem Christi simulatam: nam si Christus non voluisset (voluntate saltem antecedenti) salutem Judæorum, nec pro eis offerre Patri pretium sui sanguinis intendisset, procul dubio simulata & fictitia fuisset ejus caritas, quando cum Iacrymis dicebat: Jerusalem Jerusalem qua occidis Prophetas, quos volui congregare filios tuos, etc.

Tertio, si pro omnibus ac singulorum salute Christus non obierit, mutat unquam ex præcipuis fidei nostre fundamentis: nam iuxta doctrinam & institutionem Ecclesie, unusquisque fidelis tenetur credere, Christum esse suum Redemptorem, non minus quam Deum esse suum Creatorem, & illum ut talem invocare: Ad hoc non potest credere, si Christus aliquorum tantum Redemptor esse; præsertim vero, si dicatur esse tantum Redemptor electorum; de quo numero fide esse nemo credere potest sine specialis revelatione, ut definit Tridentinum sess. 6. cap. 13. Ergo &c. Unde contra Janseium inflatur postquam argumentum quod adversus Calvinistas utitur Malderus, Antwerpensis Episcopus. Omnes omnino, adeoque etiam reprobis, tenentur credere Deo Filium suum esse: Quod propter nos homines: & propter nostram salutem descendit de cælis etc. Ad non tenentur credere aliqui falsum, aut dubium; cum fides Theologica quæ a nobis exigitur, nec circa falsum, nec circa dubium versari possit: Ergo nemo verum, sed etiam certum & indubitatum est. Dei Filium pro omnibus, atque adeo etiam pro reprobis salutem, mortuum esse. Unde in Concilio Constantiensi anno 846. celebrato, c. 4. sic dicitur: Christus Jesus Dominus noster, sicut nullus homo est, sicut vel erit, cuius in illo natura assumpta non fuerit; ita nullus est, sicut, vel erit homo, pro quo passus non fuerit, licet non omnes passionis ejus mysteria redimantur. Eadem veritas expressè traditur a Tridentino sess. 6. capit. 3. his verbis: Et si ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen beneficium mortis ejus recipiunt, sed illi dumtaxat, quibus merum postuissent communicantur.

Quarto ruit spes Theologica, nisi Christus pro omnibus ac singulorum salute mortem suam patri obulerit; nam hoc fundamentum Christianorum spes nititur, quod Christus sanguinem fuderit, ut ipsi non ad baptismum tantum, sed etiam ad salutem perveniant. Unde Augustinus libro medic. cap. 14. Omnis spes & totius salutis curio ad unum est in precioso sanguine Christi, qui effusus est propter nos, propter nostram salutem. Et enarrat in Psalm. 143. asserit neminem esse qui æternam salutem sperare non debeat, quia Christus in caelestis glorie pignus, sanguinem suum nobis tradidit. Tales vobis accipimus (inquit) ceterosque mortem Christi, venemus sanguinem Christi. Ergo ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se avertat, non dicat, non ero beatus. Et mox subiungit: Quid tibi promittit Deus o homo mortalis? Quod videris es in æternum. Non credis? Crede, crede: plus est jam quod fecit, quam quod promittit. Quid facit? Mortuus est pro te. Quid promittit? Quod vivas cum illo. Incredibilis est quod mortuus sit æternus, quam quod in æternum vivas mortali. Jam quod incredibile est venimus. Si propter homines mortuus est Deus, non est vitiosus homo cum Deo? Non est vitiosus.

Virum mortali in aeternum, propter quum mortuus est qui vivit in aeternum? Demum Serm. 5. ad Fratres habet haec aurea verba: Filius Dei pro nobis mortuus est, securus esto accipere vitam et vitam ipsius, qui pignus habet mortem ipsius. Quam vitam tibi servas justificato, qui suam mortem donavit & impio? Quam certis & quam firma promissione servas iustis vitam suam, qui donavit iniustus mortem suam? Imprimis te quaesivit ut redimeret, redemptum deservit ut perdat? Mala vestra percoli, bona mea non reddam? Fors vita mortuus est propter nos, negabit vitam suam qui pro nobis erogavit mortem suam? Censet igitur Augustinus, Christi mortem & passionem esse precipuum spei nostrae sustentaculum, subindeque negari non potest, Christi sanguinem pro eorum omnium salute, qui ejusmodi spem concipiunt, fuisse profutum: At non soli electi, sed etiam reprobi, spem Theologicam per sepe concipiunt: Igitur negari non potest, Christi sanguinem, non tantum pro electorum, sed etiam pro reproborum salute, fuisse profutum.

40 Deique Janfenii verumta, non solum fidem mutat, & spem infringit, verum etiam refrigerat caritatem, quae Theologicarum virtutum princeps est, & omnium charitativum excellentissimum; nam cum multa fides divini filii amoris fomenta, cum tamen praecipue fovet & inflammat certa fides & recordatio dilectionis Christi erga nos, quam praecipue exhibuit moriendo pro nobis in cruce. Unde Apollolus 2. ad Corinth. 5. Caritas Christi urget nos, estimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes necesse sunt. Et pro omnibus mortuus est Christus, ne & qui vivunt, jam non sui vitam, sed vi, qui pro ipse mortuus est. Et Bernardus serm. 20. in Cant. Opus redemptionis nostrae omnino amorem nostrum facit vincitque totum sibi: hoc nostram devotionem & blandius sollicit, & iustius exigit, & arctius stringit, & affectu vehementius. Similiter Augustinus Tractatu 2. in Epistol. 1. Joann. Omnes (inquit) illius simus, qui pro nobis mortuus est, qui pro nobis crucifixus est. Et in libro de Sancta Virginit. Interius luminibus respicere vulnera pendentes, cicatrices resurgentes, sanguinem manentes. Haec quanti valent cogitare: haec in haerere cordis vestri appendit. Et. Vero vobis figurat in corde, qui pro nobis fixus est in cruce. Hoc est ergo praecipuum divinae caritatis incentivum, quod nobis Janfenius eripit, cum pro electorum tantum salute Christum mortuum esse affirmat; cum enim de sua praedestinatione, seclusa speciali revelatione, nemo certus esse possit, si Christus pro electorum tantum salute mortem subiret, incerti erant omnes an tanto beneficio donati sint, subindeque ex illius recordatione, ipsorum caritas erga Christum accendi vel foveri non poterit.

S. V.

Convolvuntur praecipua fundamenta Janfenii.

41 Obicit in primis Janfenius: D. Augustinus pluribus in locis exponens praedictum locum Apolloli 1. ad Timoth. 2. Deus vult omnes homines salvos fieri, nusquam illum intellexit universaliter, & secundum distributionem completam, sed semper et aliquam restrictionem & limitationem adhibuit. Nam lib. 4. contra Julian. cap. 8. de corrept. & gratia cap. 14. de praedestin. Sanctorum cap. 8. docet haec verba Apolloli esse intelligenda secundum distributionem accommodatam, & non universaliter; ita quod Deus non vult salvare omnes absolute, sed quod velit salvare eos omnes qui salvantur. Sicut dicitur ludi magister docere omnes pueros civitatis, non quod omnes addiscant, sed quia nullus nisi ab illo discit.

42 Secunda restrictio ejusdem loci est, quod ly omnes sumatur quidem universaliter, sed universalitate quadam incompleta, & pro generibus singulorum, non pro singulis generum. Sicut dicitur omne animal fuisse in arca Noe, quia ex omni genere animalium aliquid fuit. Et fuit Luca 11. Pharisei dicentes decimare omnes ovis, quia ex omni genere herbarum solvebant decimas. Ita hunc locum Apolloli exponit idem Augustinus in Ench. cap. 105. ubi ait: *Aut certe sic dicitur esse, qui omnes homines vult salvos fieri, non quod nullus hominum esset, quam salvum fieri vult, qui virtutes miraculorum facere nullo apud eos quos dicit acturus fuisse penitentiam, si scisset. Sed ut per omnes homines, omne genus humanum intelligimus, per quascumque differentias distributum: Reges, patres, nobiles, ignobiles, sublimes, humiles, doctos, indoctos, integri corporis, imbeciles, viri cordis, fatuos, divites, pauperes, matrones, mares, feminas, infantes, pueros, adolescentes, juvenes, seniores, senes, in linguis omnibus, in moribus omnibus, in artibus omnibus, in professionibus omnibus, in voluntatibus & conscientiarum varietate innumerabili constitutos, & si quid aliud differentiarum est in hominibus. Eadem explicationem adhibet D. Gregorius in 1. Regum lib. 5. ubi ait: Omnes quippe homines vult salvos fieri, quia de omni genere hominum eligit, quos ad gaudium aeterna salutis trahit.*

43 Tertia expolitio Augustini est, quod Deus velit omnes

homines salvos fieri, non formaliter, sed casualiter: quia facit Sanctos velle & procurare omnium salutem: dixit enim Apollolus, *praedicate Evangelium omni creaturae, doctus omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Sicut Spiritus Sanctus postulare pro nobis dicitur, quatenus facit ut postulemus. Ita idem S. Doctor de corrept. & gratia cap. 15. Cum ergo in explicationem verborum Pauli toties Augustinus incidit, & nunquam ea intellexerit universaliter de omnibus hominibus; ex illo loco Apolloli non licet inferre, dari in Deo voluntatem antecedentem de salute omnium hominum.

Respondet Vasquez hic disp. 83. cap. 2. n. 12. Augustinum, locum illum Pauli, nullo ex illis tribus modis recte exposuisse. Idem dicit Petavius Tomo 1. lib. 10. c. 3. ubi sic habet: *Scio quam vitis modis locus iste vexatus sit ab illi qui contrarium sentiunt, tres quatuorve ex Augustino commemorati sunt a nobis, cum illius opinionem exponeremus, qui mihi quidem ad elucidandum magis excogitati, quam certis ad solidi videndi solent.*

Verum haec responsio non potest a temeritate excusari. Primo, quia doctrina Augustini in materia de gratia & praedestinatione, non est doctrina alicujus particularis Doctoris, sed totius Ecclesiae, ut dixit Bellarminus, & fatetur ipsemet Petavius Tomo 1. lib. 9. cap. 6. his verbis: *Omnium Latinarum quorum in hac de gratia, vel legitime, ac praedestinatione controversia, majorem dicitur auctoritatem esse, princeps est consensus Theologorum Augustinus, cujus de gratia sententiam quoties haec de consecrati sunt Patres ac Doctores, cum vero Ecclesiae Romanae Praesules, Praesulumque Conciliorum alicujus, natam & Catholicam esse judicant, ut hoc factis magnum putantur veritatis argumentum, quod ab Augustino positum ac decretum esse consuevit. Ad hoc Normis Papa in Epistol. ad Possessorum Episcopum, rennuit cunctos Fideles ad libros Augustini; ut ibi videre possunt, quid de gratia & praedestinatione, Romana sentiat Ecclesia.*

Secundo ejusdem responsionis temeritas constat ex eo quod non solum D. Thomas hic art. 6. ad 1. & 1. ad Timoth. 2. laet. 1. sed etiam plures alii Sancti Patres & Ecclesiae Doctores; eodem modo exponunt & intelligunt praedicta verba Apolloli. Inter quos praecipui sunt Div. Gregorius supra relatus, S. Prosper in Epistol. ad Rufinum, S. Fulgentius de Incarnatione & gratia cap. 31. Auctor librorum hypogonicon, lib. 6. sub finem, Lupus Servatus de tribus q. 4. de praedest. & demique Epistola Synodalis Atrorum Episcoporum in Sardinia exulatum, & acta Ecclesiae Lugdunensis sub beato Remigio ejus Archiepiscopo. Ex quibus omnibus factis constat, quantum illi duo Auctores exceleserint, dum illas Augustini expositiones, non rectas, & ad elucidandum magis excogitatas, quam certas & solidas, appellarunt. Haec ergo responsione rejecta

Facile responderi potest cum Joanne a S. Thoma disp. 5. art. 8. quod expositiones Augustini non contradicunt Damasceno, sed utraque expolitio in diverso sensu procedit: quia loquendo de voluntate antecedenti & inefficaci, verum est quod vult omnes, nullo excepto, salvos esse. At vero loquendo de voluntate efficaci & consequenti, etiam est verum, quod non vult omnes de facto salvari, vult tamen ex omnibus aliquos, & quod nullum salvatur nisi per ejus voluntatem. Ecce qualiter verum vero consonat, nec Damasceno contradicit Augustinus, nec Damascenus Augustino. Unde S. Thomas in 1. dist. 46. q. 1. art. 1. ad 1. *Secundum Damascenum (inquit) verbum Apolloli intelligitur de voluntate antecedente & non de consequente, sed secundum Augustinum intelligitur de consequente. Unde exponit eam dupliciter: uno modo ut sit distributio accommodata pro omnibus qui salvantur, alio modo ut sit distributio pro generibus singulorum, &c.* Et in 1. ad Timoth. cap. 2. laet. 1. ostendit nihil inter illas expositiones esse dissidii, & Augustinianis optime cum ea consistere quae a S. Damasceno traditur. Favetque ipsemet Augustinus in Enchiridion c. 123. ubi postquam duas priores expositiones tradidit, subdit: *Quocumque alio modo id posse intelligi, summo concedere non cogamur, aliquid omnipotentem voluisse fieri, falsumque non esse.*

Sed quaes, quid causae sit eum idem S. Doctor locis citatis, Apolloli verba, de consequente potius & absolute voluntate, quam de conditionata & antecedente interpretetur.

Respondet ideo Augustinum locis citatis verba illa Apolloli de consequente & absolute voluntate interpretari, quia ibi de sanctorum praedestinatione & vocatione Dei secundum propositum stabilidua agebat contra Pelagianos & Semipelagianos, qui ut refert Prosper in Epistola ad Augustinum, statuebant Deum velle hominum salutem, generaliter tantum, indifferenter, & indifferenter voluntate, ita ut quod praedestinati potius quam reprobi salvarentur, nullo modo in specialem Dei providentiam, faventem quamdam ipsius voluntatem, sed in humanam dumtaxat relunderetur. Unde Prosper epistola citata haec scribit ad Augustinum: *Contrarium putant Patrum opinio-*

ni, &

ni, & Ecclesiastica sensus, quidquid de vocatione electorum sententiam Dei propositum disputasti. Ut ergo S. Doctor esset ad salutem promovet, firmiter stabiliret, & a Pelagianorum & Semipelagianorum argumentis defenderet, verba illa Apolloli, *Deus vult omnes homines salvos fieri, de efficaci voluntate, quae divina praedestinatio continetur, exponebat; eaque quibus non universaliter, sed per distributionem accommodatam, aut pro generibus singulorum, non pro singulis generum, esse intelligenda asserbat,*

S. VI.

Dilatantur alia argumenta Janfenii.

44 Obicit secundo Janfenius plura Scripturae testimonia, quibus videtur infirmari Christum non esse mortuum pro omnibus, nec suam passionem & redemptionem, pro omnium salute ordinasse. Praecipuus locus est ille qui habetur Matth. 26. ubi dicitur: *Hic est sanguis novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Si pro multis (inquit) ergo non pro omnibus. Praeterea Scriptura variis in locis asserit, quod Christus non est mortuus pro impiis, quod Deus non vult salvare infideles, nec peccatores, &c.*

Ad primum locum respondeo, plures illi adhiberi explicationes. In primis aliqui dicunt, non esse extraneum in Scriptura, ut interdum per hoc nomen, multi, designentur omnes: hoc enim fundamentum habet in Apollolo, qui eodem termino utuntur, ad probandum peccatum originale in omnes & singulos filios Adae esse transfusum: dicit enim ad Rom. 5. *Sicut per inobedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi: ita & per unius obedientiam, iusti constituuntur multi.*

Secundo dicit potest, quod interdum in Scriptura eventus rei futurae exprimitur per modum intentionis: quem admodum cum dicitur: *Hoc factum est ut impleretur propheta: id est factum est, quod sequatur, id est impletus esse propheta. Et in hoc sensu dicit potest Christi sanguis pro multis tantum effusus, id est eo eventu, ut fructus ejus non in omnes, sed tantum in multos redunderet, quia multi sunt qui ex propria malitia vel negligentia, talem fructum impediunt.*

Tertio hic locus ab aliis ita explicari solet, ut Christi sanguis significetur effusus in quibus, quoad efficaciam, & pro omnibus quantum ad sufficientiam. Unde D. Thomas super illum locum Matthaei ait: *Sanguinem Christi fusi sunt esse, & pro multis, & pro omnibus: quia si consideretur sufficientia, ipse est propitiatus pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum sed pro totius mundi: sed si consideremus efficaciam, effectum non habet, nisi in his qui salvantur, & hoc ex culpa hominum.*

Ad alia loca Scripturae in quibus dicitur Christum non esse mortuum pro impiis, & nolle salvare infideles & peccatores: dicendum est Scripturam in his locis non excludere a Christi redemptione, vel Dei benevolentia, personas illas substantialiter, quas contingit esse sub peccato, vel infidelitate; sed tantum exprimi in illis propositionibus, conditionem quam qua reduplicative Deus non vult salvare in illis exsequi: id est significari, Deum non velle salvare peccatores aut infideles, manentes in peccato aut infidelitate.

45 Ex quo intelligens verba Concilii Valentini 3. cap. 4. ubi dicitur: *Christus non est mortuus pro his, qui in impietate mortui erant ante passionem ejus: sensus enim est, illum non esse mortuum pro illis, eo fine ut iam postis in statu damnationis, post exitum hujus vitae applicaretur eis sua redemptio: unde in illo Concilio citatur inferni phetium oraculum Osae, quod Christus dicitur inferni esse dominator, non liberator: non tamen Christus reperit in inferis, non fuerit tempore vitae illorum oblata Christi redemptio, & auxilia ad salutem sufficientia.*

Obicit tertio Janfenius quaedam Augustini testimonia, quae illi favore videntur. Nam Epistol. 2. ad Evodium ait: *Non peris ante ex his pro quibus mortuus est Christus. Et sermo 8. natalis S. Vincentii, Christus non perdit quos ante sanguine. Ita sepius repetit, illos esse tantum redemptos a Christo qui actu salvantur: Ergo ex Augustino Christus non est mortuus pro reprobis, sed tantum pro praedestinatis.*

Respondet quod quando D. Augustinus dicit, *neminem perire ex his pro quibus mortuus est Christus, aut illum neminem perire ex his quos suo sanguine redemit, solum intendit, neminem perire, aut periri a Christo, ex impositione eos custodiendi & defendendi, vel ex defectu virtutis, ut enim ipsemet dicebat Joann. 10. *Nemo rapit oves meas de manu mea. Non autem intendit, quod nemo peccat ex propria libertate, vel culpa: nam Joann. 17. dicit Christus, perisille aliquem eorum quos a Patre sibi datus acceperat, filium scilicet perditionis.**

Ad aliud quod additur, dicendum est, quod haec vox,

redimere, duos habet sensus. In primis enim redimere significat sufficiens pretium pro libertate captivi offerre, cum voluntate sincera ut tale pretium illi applicetur. Secundo redimere idem significat quod actu liberare captivum a servitute. Quando ergo D. Augustinus dicit illos tantum esse redemptos a Christo qui actu salvantur, loquitur de redemptione non in primo, sed in secundodensu, ut explicat D. Prosper in responsi ad 1. objectionem Vincentianam, his verbis: *Cum propter unam omnium naturam, & unam omnium causam, a Domino nostro in veritate susceptam, recte omnes dicantur redempti, & tamen non omnes a captivitate sunt liberati: redemptio proprie pertinet illos esse, qui non jam vasa diaboli, sed membra sunt Christi. Id est hi tantum dicuntur redempti, qui sunt justificati, & a potestate diaboli liberati.*

Obicit insuper Janfenius: Christus non oravit pro reprobis, sed solum pro praedestinatis: Ergo non pro illis, sed tantum pro istis mortuus est. Consequentia videtur legitima ex paritate rationis. Antecedens vero probatur ex verbis illis Christi Joann. 7. *Non pro mundo rogo, sed pro his quos dedit mihi, quos S. Augustinus sic interpretatur, ut ab illa oratione reprobos excludat. Similiter S. Thomas in cap. 17. Joann. lect. 2. haec verba, *Non pro mundo rogo, sic exponit, *Id est pro mundi dilectoribus. Unde idem S. Doctor 3. p. q. 21. art. 4. ad 2. ait, *Christum non oravit pro omnibus crucifixoribus, neque etiam pro omnibus qui erant credituri in eum. Ergo Christus non oravit pro reprobis, sed solum pro praedestinatis.****

Respondet primo, dato Antecedente, negando Consequentiam, nam ut recte observavit Cardinalis Telesius super cap. 17. Joann. annot. 8. Christi oratio, atque mors, sic inter se comparantur, ut Christus animam agens pro his omnibus sanguinem obtulerit pro quibus aliquando preces fuderit, non vero pro illis omnibus semper oravit, pro quibus erat mortuus quia Christi sacrificium generale esse debuit, eoque completi omnes quibus bene volebat: preces vero quandoque particulariter esse poterunt.

Respondet secundo, negando Antecedens, ad cuius probationem dicendum, quod quando Christus dicebat Joann. 17. *Non pro mundo rogo, solum declarare volebat se non orare pro mundo, sed pro mundi dilectoribus, ut interpretatur S. Thomas, oratione illa peculiari quam tunc Christus post cenam ultimam funderet pro solis Apollolis; non autem quod nullo plane modo pro mundo & dilectoribus orare intendebat, nam ibidem verba 21. orat ut mundus credat in eum; & in cruce pendens pro crucifixoribus suis oravit, & verba illa, *Pater ignosce illis, ad omnes tortores suos extendit, ut supra ex Augustino vidimus. Unde quando S. Thom. loco citato ex tertia parte ait: *Christum non orasse, pro omnibus crucifixoribus suis, neque etiam pro omnibus qui erant credituri in eum, non intendit quod Christus nullo modo pro istis oraverit, sed solum quod pro istis non oraverit oratione absoluta, & procedente ex voluntate consequenti, atque ut illis vitam aeternam & media efficeret ad illam conducentia a Patre obtineret, sic enim oravit solum pro praedestinatis. Unde statim subdit Doctor Sanctus: *Sed pro his solum qui erant praedestinati, ut per ipsum vitam consequerentur aeternam. Quibus verbis aperte declarat, se tantum illud genus orationis in Christo negasse pro crucifixoribus suis (inter quos plures erant reprobi) quam habuit pro electis, pro quibus oravit ut infallibiliter vitam consequerentur aeternam.****

ARTICULUS III.

An voluntas antecedens salvandi omnes homines, sit in Deo formaliter & proprie, vel solum eminenter & metaphorice.

Haec quaestio movens contra aliquos recentiores Theologos, qui licet contra Janfenium doceant Deum velle omnes homines salvos fieri, voluntate antecedenti; hanc tamen voluntatem asserunt non reperiri in Deo proprie & formaliter, sed metaphorice tantum, vel eminenter, illamque non esse voluntatem beneplaciti, sed tantum signi. Ita Guillelmus Etlus in 1. dist. 36. §. 3. & Rastius Legionensis 1. p. qu. 6. scholastica cap. 12. citans pro hac sententia Alexandrum, Bonaventuram, & Scotum. Huic etiam ut probabilior est Thomis adherent Banner, Navarrea, & Zamel. Alii vero, ut Alvarez, Nazarius, Gonzalez, Joannes a S. Thoma, & Salmanticenses, hanc sententiam absolute rejiciunt, & voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, esse in Deo proprie & formaliter, & non solum eminenter, aut metaphorice, arbitrantur. Unde fit

Conclusio affirmativa statuitur.

Deo igitur voluntatem antecedentem, qua Deus vult omnes homines salvos fieri, proprie & formaliter, & non tantum metaphorice, vel eminenter, in Deo reperiri.

Probatur primo: Si voluntas antecedens, qua Deus vult omnes homines salvos fieri, non esset in Deo formaliter & proprie, sed metaphorice tantum, vel eminenter, non esset voluntas beneplaciti, sed tantum signi.

At hoc dicitur in 1. ad Timoth. cap. 2. lect. 1. ubi verba illa Apostoli, Vult omnes homines salvos fieri, exponebatur, hanc voluntatem reducit ad voluntatem beneplaciti. Id etiam expresse docet qu. 23. de verit. art. 3. his verbis: Voluntas de Deo proprie dicitur, & hoc est voluntas beneplaciti, qui per antecedentem & consequentem distinguitur.

Et in 1. dist. 47. q. 1. art. 2. Possimus (inquit) loqui de voluntate beneplaciti, vel signi, & de voluntate beneplaciti, vel consequentis, vel antecedentis. Ergo juxta S. Thomam voluntas antecedens de salute omnium hominum, ad voluntatem beneplaciti referatur, subindeque reperitur in Deo proprie & formaliter, & non solum metaphorice & eminenter.

Idem S. Doct. ad explicandum voluntatem antecedentem de salute omnium hominum, locis supra art. 1. citatis utitur, aperte declarat. Non enim metaphorice tantum, & impropre, sed vere & recte, plus & iustus index vult homicidam vivere, nisi aliunde graves obstant considerationes: pax scilicet & tranquillitas reipublice, conservatio justitiae &c. Similiter etiam quis dicit mercatorem imminente tempestate, non vel proprie & formaliter, sed metaphorice tantum & impropre conservare merces, quamvis voluntate conditionata, nempe si non immineret naufragium, & non esset vita periculosa.

Probatur secundo ratione quam indicat idem S. Doct. 1. ad Timoth. 2. lect. 3. explicans illum locum Apostoli, Qui vult omnes homines salvos fieri: ubi docet quod si est conservatio mercium, secundum se considerata, est bona & volubilis a mercatore; quamvis si consideretur in causa naufragii, & ut ex illa sequitur submersio navis, non sit bona, nec ab ipso volubilis: ita in Deo salus omnium hominum secundum se, seu absolute considerata, habet rationem volubilis; quamvis si consideretur bonum divine justitiae, & quod peccata puniantur, non sit bona; nec volubilis. Unde sic licet argumentari. Illud terminat actum voluntatis divinae, & est ab ipsa formaliter volutum, & non tantum metaphorice, quod secundum se est bonum & volubile. At salus omnium hominum, secundum se considerata, est bona, & volubilis; cum ut sic non consideretur ut impeditiva majoris boni, pulchritudinis scilicet universi, & manifestationis divinae justitiae erga reprobos, & misericordiae erga electos: Ergo est in Deo volita proprie & formaliter, & non solum metaphorice vel eminenter.

Tertio suadet conclusio Deus vult formaliter, voluntatem antecedentem, conversionem omnium peccatorum; cum illos in Scriptura invitet, & hortatur ad penitentiam; & cum afferat 2. Petri 1. se nolle aliquem perire, sed omnes ad penitentiam reverti: Ergo similiter vult eandem voluntatem antecedentem illorum salutem. Consequenter est evidens, ille enim qui vult medium ordinatum ad aliquem finem, a fortiori censere velle ipsum finem, eodem saltem modo quo vult medium ad illum condicendum: unde cum penitentia, & conversio peccatoris, sit medium conducens ad salutem aeternam, si Deus habet voluntatem veram & sinceram de conversione omnium peccatorum, vere etiam & sincere voluntate antecedenti vult illorum salutem.

Quarto probatur conclusio. Volitio libera qua nunquam implentur, non est impotentia agentis; sed ex ipsius voluntate, & ex meritis obiecti, nullam imperfectionem Deo repugnantem involvit: Ergo licet voluntas antecedens, qua Deus vult omnes homines salvos fieri, sit inefficax ex ipsius volentis libera dispositione, & ex meritis ipsius obiecti secundum se considerati, & ut praesentis ad circumstantias & conditionibus individualibus, admitti tamen debet ut formaliter & proprie existens in Deo, & non solum metaphorice, vel eminenter.

Quod magis urgetur: In Deo dantur volitiones libere, subjective absolute, & conditionate objective, de conditione nunquam implenda, ut ostendimus Tract. praecedenti dist. 5. art. 1. constatque ex illis verbis Matth. 11. Va tibi Corozain, va tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes quae facta sunt in te, dim in te

licio & cinere paenitentiam efflent. Ubi praesentia Tyrionum praenuntia futura, & consequenter volita a Deo, sub conditione signorum & miraculorum Christi, qua conditio apud Tyrion purificata non fuit, cum nunquam apud illos praedicta signa parata fuerint: At volitiones istae nunquam implentur, ex defectu conditionis: Ergo dantur absque imperfectione, formaliter in Deo volitiones libere, inefficaces, & nunquam implenda: quare licet voluntas antecedens de salute omnium hominum sit inefficax, ex libera ipsius volentis dispositione, & nunquam implatur, non tamen propterea negari debet, reperiri in Deo formaliter. Unde D. Thomas in 1. dist. 46. q. 1. art. 1. ad 2. Voluntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est imperfectio ex parte voluntatis divinae, sed ex parte voliti quod non accipitur cum omnibus circumstantiis, quae exiguntur ad illum ordinem in salutem.

Denique potest suaderi conclusio hac ratione: Sicut volitio efficax mediorem efficaciam, supponit necessario efficaciam finis intentionem; ita volitio mediorem tantum sufficientiam, necessario praesupponit efficaciam saltem finis volitionem: Sed voluntas antecedens terminatur ad auxilia sufficientia ad salutem, & aequae saltem preparat ad salutem: Ergo necessario supponit, vel includit volitionem saltem inefficaciam nostrae salutis, in Deo formaliter existentem. Minor constat ex dicendis art. 3. Major vero facile suadetur: Tum quia velle media, & non ex amore finis, est preter intentionem, & veluti a casu operari, quod perfectissimo agenti repugnat: Tum etiam, quia electio & intentio sic comparatur in ordine appetibili, sicut assensus conclusionis & assensus praemissarum in ordine speculabili: Sed assensus conclusionis necessario oritur ex assensu praemissarum: Ergo electio medi necessario praesupponit intentionem.

Dices, sufficere quod volitio medi procedat ex volitione finis virtuali, non autem requiri quod formalem finis volitionem supponat; & sic volitio mediorem & auxiliorum sufficientiam, supponere quidem voluntatem antecedentem sufficientiam hominum, virtualiter, vel eminenter; non tamen formaliter in Deo existentem.

Sed contra primo: Volitio virtualis finis est volitio illius quatenus continetur in mediis: Sed ex illa, prout licet, nequit oriri mediorem sufficientiam volitio: Ergo nequit procedere ex volitione virtuali finis. Major constat. Minor probatur. Volitio finis ut in mediis continetur, est volitio ejus prout terminata ad media: Sed volitio mediorem nequit oriri ex eorundem volitione, alias a seipsa procederet; & a se casuaretur, & seipsam praesupponeret: Ergo nequit oriri ex virtuali volitione finis.

Secundo, Volitio efficax medi efficacis, oriri nequit ex efficaci volitione virtuali finis, sed necessario praesupponit efficaciam volitionem formalem finis, ut demonstrat Thomista in Tract. de praedestinatione, & ex hoc probant praedestinationem non supponere praesentiam meritorum, ut ibidem ostendimus: Ergo nec volitio mediorem sufficientiam oriri potest ex virtuali volitione finis, sed formalem necessario praesupponit.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijctio primo: D. Chrysolomus hom. 1. in Epist. ad Ephes. dicit quod Deus vult cupit, & vult desiderat nostram salutem: At desiderium non est in Deo proprie & formaliter, sed impropre tantum & metaphorice, ut infra dist. 6. art. 2. ostendimus: Ergo nec voluntas antecedens de salute omnium hominum.

Sed facile responderetur, Chrysolomum ibi usurpare nomen desiderii late, & in ampla quadam significatione, quatenus ferventissimus amor alicujus rei, etiam praesentis & possessae, desiderium ejus interdu appellatur. Unde de Angelis beatis, qui continuo Spiritum Sanctum contemplantur & vident, dicitur 1. Petri 1. in quem desiderant Angeli prospicere. Ut ergo Chrysolomus significaverit esse in Deo ardentissimum nostrae salutis amorem, & desiderium appellavit.

Obijctio secundo: Nulla voluntas inefficax potest esse proprie & formaliter in Deo: Sed voluntas antecedens salvandi omnes homines est inefficax in reprobis, ut constat: Ergo non est in Deo formaliter, sed tantum metaphorice; nec est voluntas beneplaciti, sed signi. Minor patet, Major probatur primo, quia omnis voluntas Dei secundum Scripturam est efficax, & semper implentur: dicitur enim Mat. 46. Omnis voluntas mea fiet. Et Psal. 134. Omnia quaecumque voluit Dominus, fecit. Secundo probatur: Omnis voluntas inefficax, & carene effectu dicitur imperfectionem: Ergo non est in Deo formaliter.

Respondeo negando Majorem, ad cujus primam probationem dicendum est, illa testimonia Scripturae, & similia, intelligenda esse de voluntate Dei simpliciter, qualis est sola voluntas consequens, ut docet D. Thomas hic art. 6.

art. 6. ad 1. non vero de omni voluntate Dei, quaecumque illa sit: nam ex eadem Scriptura colligitur dari in Deo aliquam voluntatem, qua non impletur, juxta illud Matth. 23. Jerusalem Jerusalem qui occidis Prophetas &c. Manet volui congregare filios tuos, & non visisti, &c. Secundo dicit potest quod omnis voluntas Dei fiet, quia a nullo impeditur, nec si aliquis resistere valet, sed si aliquando non implentur, est quia hoc ipsum est volitum ab eo, & sic five aliquid fiat, five non, totum est ex ejus voluntate: cum quo tamen fiat, quod in ordine ad effectum qui interdum non ponitur in re, dicitur inefficax. Unde ad secundam probationem ejusdem Majoris, dicendum est, dupliciter voluntatem aliquam dici posse inefficacem: primo ex aliquo impedimento extrinseco, vincente aut retardante efficaciam ipsius; secundo ex propria ordinatione & providentia ipsius voluntatis, Voluntas inefficax primo modo, est imperfecta, & non potest esse in Deo; non tamen si sit inefficax solum secundo modo: quo pacto voluntas antecedens quam Deus habet de salute omnium hominum, est inefficax, quia ex propria ordinatione & providentia sua, Deus vult quod careat effectus, & sit inefficax. Hoc enim pertinet ad universalem provisorum, ita ordinare omnia ad suos fines, ut permittat quod aliqua frustrantur sui effectus, & talem finem non consequantur; quia nisi frustrarentur, sequerentur majora inconvenientia: Ut patet in ordine naturali, in quo Deus ordinat corruptionem & destructionem quorundam individuium, ad conservationem alicujus speciei: v. g. quod leo devoret agnum, ad conservandum speciem leonibus, &c. Ita supponitur in ordine supernaturali: Deus tanquam universalis provisor, providere debet per voluntatem antecedentem, quod omnes homines sint capaces beatitudinis, quod tendat quantum est de se in illum, & debet illis preparare per talem voluntatem media & auxilia sufficientia ad illam consequendam. Ut tamen locus detur multitudini contingentiae, & infirmitati liberi arbitrii, & ut manifestetur pulchritudo suae justitiae erga aliquos, & splendor suae misericordiae erga alios, debet per voluntatem consequentem, non velle efficaciter salutem aliquorum, estque denegare media efficaciam ad illam consequendam. De quo fufius in tractatu de praedestinatione.

Obijctio tertio: Si daretur in Deo voluntas antecedens salvandi omnes homines, vel illa terminaretur ad salutem illorum ut futuram, vel solum ut mere possibilem? Primum dicitur nequit, cum salus reproborum revera futura non fiet de illa enim nunquam verificabitur quod de facto sit. Nec secundum, quia ut supra ostendimus dist. 4. art. 4. Deus non vult nec amat ea quae sunt in statu mere possibilitatis: Ergo talis voluntas non datur in Deo.

Respondeo voluntatem illam terminari ad gloriam & salutem reproborum, non ut pure possibilem, sed ut futuram, non quidem futuritatem completa & perfecta, sed imperfecta & inchoata. Pro cuius intelligentia Notandum primo: Futuritatem rerum a causis desumitur, non ut praesens in actu primo consideratis, a quibus prout sic possibilitatis desumitur, sed ut determinatis ad dandum illis existentiam.

Notandum secundo: Duplicem esse posse determinationem causarum: unam perfectam & completam, alteram imperfectam & inchoatam. Illa in causis secundis invenitur, ut praeventis aut praeventiendis auxilio efficaci, & in prima causa, nempe voluntate divina, determinata decreto efficaci. Secunda vero invenitur in causis secundis, ut munitis auxiliis sufficientibus, & in causa prima ut per actum liberum inefficacem, obiectum amante. Cum ergo ista determinatio ad salutem omnium hominum, non sit a causa primo & secundo ut omnino indifferentibus; sed ut iam sunt aliquo modo determinata, consequens fit quod ab illis, prout sic desumi possit denominatio, non pure possibilitatis, sed aliquas futuritatis rei volitae, licet quia talis determinatio non est efficax & completa, nequeat ab illis, prout in hoc statu, perfecta rerum futuritatis desumi. Gloria ergo reproborum, ex vi voluntatis Dei antecedentis, est imperfecta & inchoativa futura, quia per talem actum divina voluntas quodammodo ad illius existentiam afficitur, & ex tali intentione voluntatis media sufficientia, quibus voluntas hominum aliquid alteri ad illam manet determinata, quam in secunda, efficax & perfecta non est, non fit perfecte & complete futura: unde gloria terminat praedictam voluntatem, ut inchoativa futura. Ex quo non licet inferre, reprobos de facto esse glorificandos; quia licet de eo quod est perfecte & complete futurum, sit aliquando verum quod de facto fit, de illo tamen quod imperfecte solum & inchoative futurum est, necessarium non est, quod verificetur aliquando esse praesens: juxta illud Aristotelis 2. de Generatione textu 64. Futurus quis incidere, non incidit.

Infatis, Auxilia sufficientia orta ex illa voluntate salvandi omnes homines, relinquunt voluntatem hominis in art. 6.

differentem, ut assequatur, vel non assequatur salutem. Ergo licet ex vi illorum, & consequenter ex vi voluntatis antecedentis, ex qua originantur, reddatur gloria proxime possibilis, non tamen constituitur aliqua ratio futura. Patet Consequentia, nam futuritio rei fumi nequit a causis omnino indifferentibus ad hoc ut fit vel non fit.

Respondeo distinguendo Antecedens: Auxilia sufficientia relinquunt voluntatem indifferentem, indifferentia elicentia actus perfecti, & assecentionis effectus, concedo Antecedens. Licet enim auxilium sufficienti non applicet voluntatem ad actum perfectum, ad quem ex natura sua ordinatur, illam tamen applicat ad actus imperfectos, qui voluntatem preparant, disponunt, & inclinant ad perfectiores: ut docent communiter Thomistae in Tractatu de auxiliis. Unde licet ratione illius, actus perfectus, & salus aeterna, non reddantur perfecte & complete futura, bene tamen inchoative & imperfecte.

Obijctio quarto: Voluntas antecedens de salute omnium hominum, non est vera & sincera voluntas, sed fictitia & simulatoria: Ergo non est in Deo proprie sed tantum metaphorice. Consequentia patet, & probatur primo, ex D. Thoma qui hic art. 6. ad 1. & 3. p. quest. 21. art. 4. in corp. loquens de voluntate illa antecedente, dicit quod illa magis est appellanda velleitas, quam absoluta voluntas.

Secundo, Deus antecedenter ad praevia demerita vult aliquos reprobare, reprobatione negativa, id est, illis denegare gloriam ut beneficium indebitum; & post praevia demerita, illos reprobat, reprobatione positiva, qua non solum importat denegationem gloriae, fed etiam infirmitatem poenae, ut ostendimus in Tractatu de praedestinatione. At hac voluntas, seu reprobatio negativa, non videtur posse coherere cum vera & sincera voluntate salvandi omnes, sed illi opponi & contrariari: Ergo idem quod prius.

Tertio, Si esset in manu & potestate mercatoris, evitare aut vincere tempestatem, & conservare merces, quis diceret illum habere veram & sinceram voluntatem de earum conservations, si postmodum imminente tempestate, eam non vitaret & vinccret? Cum ergo Deus habet in thesauris suis omnipotentiam, media efficaciam quibus potest omnes homines salvos facere, non videtur habere veram & sinceram voluntatem salvandi reprobos, quibus talia media denegat, & consent vel offert solum sufficientia.

Respondeo negando Antecedens, ad cujus primam probationem dicendum est, quod licet D. Thomas interdum voluntatem antecedentem de salute omnium hominum, velleitatem appellat, per hoc tamen non intendit docere, illam non esse voluntatem de facto, aut non esse formaliter in Deo; sed solum illam non esse voluntatem simpliciter, sed secundum quid, quatenus attingit obiectum secundum se, & praesens a circumstantiis. Sic enim clare se explicat hic art. 6. ad 1. his verbis: Neque tamen id quod antecedenter volumus, simpliciter volumus, sed secundum quid; quia voluntas comparatur ad res secundum quod in seipsis sunt; in seipsis autem sunt in particulari, unde simpliciter volumus aliquid, secundum quod volumus illud, consideratis omnibus circumstantiis particularibus, quod est consequenter velle: unde potest dici quod iudex justus simpliciter vult homicidam suspendi, sed secundum quid velle cum vivere, scilicet in quantum est homo, unde magis potest dici velleitas, quam absoluta voluntas.

Adde quod, voluntas Dei antecedens de salute omnium hominum, est conditionata: voluntas autem conditionata, comparativa ad absolutam, velleitas appellari solet, ut docet Sanctus Thomas in 4. dist. 17. quest. 2. art. 1. ad 3. his verbis: Quamvis voluntas complexa non possit esse de impossibili, tamen voluntas conditionata, quae velleitas dicitur, potest esse de impossibiliis. Quibus verbis aperte declarat, voluntatem inefficacem & conditionatam, quamvis sit vera & sincera voluntas, posse tamen dici velleitatem ad distinctionem voluntatis absolute & efficaci.

Ad secundam probationem ejusdem Antecedentis, respondeo voluntatem antecedentem quam Deus habet salvandi omnes homines, non contrariari reprobationi negativae, nec positive: seu voluntati quam Deus habet alios excludendi a gloria ut beneficio indebito, vel illos in poenam peccatorum, aeternis suppliciis deputandi. Quia prima voluntas nascitur ex se, & ex praecisa ratione bonitatis divinae. Secunda vero (saltem quantum ad reprobationem positivam) nascitur ex nobis, & ex ostensione divinae justitiae. Nam ut eleganter dicit Tertullianus lib. 1. contra Marcionem, Deus est seipso bonus, ex nobis justus: prior est bonitas secundum naturam, posterior severitas secundum causam, &c.

Ad tertiam probationem, concessi Antecedente, neganda est Consequentia & paritas. Ratio discriminis est, quia mercator est aliqua persona particularis, quae solum intendit bonum particulare & utile, non vero bonum commune & generale totius universi; unde si ille possit adhi.